

energiavirasto
energimyndigheten

KÄSIKIRJA PCI- HANKKEISIIN SOVELLET- TAVISTA MENETTELYISTÄ JA YLEISÖN OSALLISTUMISESTA

Perustuu Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista annettuun Euroopan unionin asetukseen N:o 347/2013

1958/502/2014
28.8.2014

ESIPUHE

Tämä käsikirja on laadittu ympäristöministeriön 13.02.2014 asettamassa työryhmässä, jonka toimikausi oli 14.2.-30.9.2014. Työryhmän puheenjohtajana on toiminut lainsäädäntöjohtaja Riitta Rönn ympäristöministeriöstä ja jäseninä ovat toimineet neuvotteleva virkamies Seija Rantakallio, hallitussihteeri Tia Laine-Ylijoki-Laakso ja lakimiesharjoittelija Teija Pellikainen ympäristöministeriöstä, neuvotteleva virkamies Jaana Avolahti ja ylitarkastaja Johanna Juvonen työ -ja elinkeinoministeriöstä, lakimies Heikki Vestman energiavirastosta, yksikön päällikkö Eija Lehtonen Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta ja ympäristöneuvos Marja-Terttu Parsama Etelä-Suomen aluehallintovirastosta. Pysyvänä asiantuntijana toimi lainsäädäntöneuvos Heikki Korpelainen ympäristöministeriöstä.

Työryhmän tehtävänä oli tarkastella eri ympäristöarviointimenettelyjä ja määrittää keinoja niiden sujuvoittamiseksi PCI-hankkeiden osalta. Työryhmän tuli myös laatia ehdotus PCI-hankkeiden lupamenettelyjä koskevaksi käsikirjaksi. Työryhmän tarkastelun kohteena olivat menettelyt, jotka koskevat ympäristövaikutusten arviointimenettelyjä, suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointimenettelyjä sekä meristrategia-, vesipuite-, habitaatti-, lintu-, Seveso II ja III sekä teollisuuspäästädirektiivien mukaisia arviointeja.

Tämä käsikirja koskee yhteistä etua koskevien energiainfrastruktuurihankkeisiin (PCI-hankkeet, *projects of common interest*) sovellettavia viranomaismenettelyjä. Käsikirja käsittelee kansallista PCI-hankkeisiin sovellettavaa menettelyä, joka perustuu EU:n asetukseen N:o 347/2013 Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista.

Työryhmä on kuullut valmistellessaan käsikirjaa asiantuntijoita. Asiantuntijoina kuultiin Tapani Veistolaa Suomen luonnonsuojeluliitosta, Minna Tonttia Gasum Oy:stä ja Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesista Päivi Rantakoskea ja Urho Säckistä. Käsikirjaa laadittaessa käytettiin hyväksi Itä-Suomen yliopiston professori Kim Taluksen ja OTT Laura Huomon laatimaa selvitystä. Energiaviraston lakimies Elina Hautakangas on myös ollut mukana laatimassa käsikirjaa.

Jatkossa käsikirjaa PCI-hankkeisiin sovellettavasta menettelyistä päivittää Energiavirasto, joka myös julkaisee käsikirjan.

Helsingissä 28. elokuuta 2014,

Lainsäädäntöjohtaja Riitta Rönn
Puheenjohtaja
Ympäristöministeriö

Neuvotteleva virkamies Jaana Avolahti
Työ- ja elinkeinoministeriö

Neuvotteleva virkamies Seija Rantakallio
Ympäristöministeriö

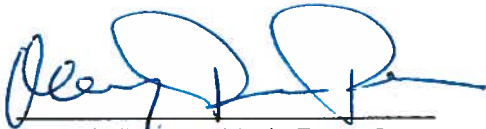
Ylitarkastaja Johanna Juvonen
Työ- ja elinkeinoministeriö

Hallitussihteeri Tia Laine-Ylijoki-Laakso
Ympäristöministeriö

Lakimies Heikki Vestman
Energiavirasto

Ympäristöneuvos Marja-Terttu Parsama
Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Yksikön päällikkö Eija Lehtonen
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Lakimiesharjoittelija Teija Pellikainen
Sihteeri
Ympäristöministeriö

Lainsäädäntöneuvos Heikki Korpelainen
Pysyvä asiantuntija
Ympäristöministeriö

Sisällys

Esipuhe.....	2
1. JOHDANTO.....	4
1.1 Käsikirjan kattamat ympäristövaikutusten arvioinnit ja luvat	5
1.2 PCI-hankkeisiin liittyvät keskeiset tahot.....	6
1.2.1 Hankkeen toteuttajan tehtävät	6
1.2.2 Toimivaltaisen viranomaisen tehtävät	6
1.2.3 Sektorilakien mukaisten viranomaisten tehtävät	7
2. PCI-HANKKEIDEN ARVIOINTI- JA LUPAMENETTELYIHIN SOVELLETTAVAN MENETTELYN VAIHEET PÄÄPIIRTEITTÄIN.....	9
2.1 Ympäristövaikutusten arvioinnit ja lupamenettelyt osana PCI-hankkeisiin sovellettavaa menettelyä.....	13
2.2 Sidosryhmien osallistuminen	15
2.2.1 Tiedottaminen ja osallistuminen	15
2.2.2 Tiedottaminen ja kuuleminen hankkeen eri vaiheissa.....	16
2.2.3 Kuulemismenettelyiden yhdistäminen	17
2.2.4 Hankekohtainen verkkosivusto.....	18
3. VAIKUTUKSILTAAN VALTIOIDEN RAJAT YLITTÄVIEN PCI-HANKKEIDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI.....	19
3.1 Sovellettavat kansainväliset sopimukset ja kansallinen lainsäädäntö	19
4. MUUTOKSENHAKU.....	21
LIITE 1: Tarkistuslista PCI- HANKKEET, KANSALLISET MENETTELYT JA VIRANOMAISET SUOMESSA	22
LIITE 2: Tarkistuslista YLEISEN EDUN MUKAISET HANKKEET JA KANSALLISET LUPAHAKEMUSTEN SISÄLTÖVAATIMUKSET	31
LIITE 3: Tarkistuslista ASIANOSAISTEN JA YLEISÖN KUULEMINEN	37

1. JOHDANTO

Tässä käsikirjassa kerrotaan tiettyihin suuriin energiainfrastruktuurihankkeisiin liittyvistä viranomaisprosesseista. Tarkastelun kohteena on EU:n asetus N:o 347/2013 Euroopan laajuisten energiainfrastruktuurien suuntaviivoista (asetus), jolla edistetään EU-maiden rajat ylittävien tärkeiden energiainfrastruktuurihankkeiden (PCI-hankkeet, *projects of common interest*) rakentamista. Infrastruktuuriasetuksen tarkoituksena on nopeuttaa olemassa olevien energiainfrastruktuurien parantamista ja uusien energiainfrastruktuurien käyttöönottoa, jotta voidaan saavuttaa EU:n energia- ja ilmastopoliittiset tavoitteet ja mahdollistaa investoinnit rajat ylittäviä vaikutuksia aiheuttaviin hankkeisiin.

Suuren kokoluokan hankkeet edellyttävät muun muassa useita eri lupia ja ympäristöön kohdistuvien vaikutusten arviointia. Asetuksen määritelmän mukaiset suuret hankkeet tulee jatkossa hoitaa asetuksen mukaisen menettelyn puitteissa, josta kerrotaan tarkemmin tässä käsikirjassa. Infrastruktuuriasetuksen yksi keskeinen tavoite on helpottaa ja edesauttaa PCI-hankkeiden viivytyksetöntä toteuttamista koordinoimalla ja nopeuttamalla lupaprosesseja ja parantamalla yleisön osallistumista. Nämä tavoitteet toteutetaan ympäristövaatimuksista tinkimättä.

Infrastruktuuriasetuksen mukaista menettelyä (jäljempänä PCI-prosessi) sovelletaan lupien myöntämiseen ja ympäristöarviointien laatimiseen asetuksessa tarkoitetuissa yhteistä etua koskeissa PCI-hankkeissa, jotka edistävät EU:n energiamarkkinoiden yhdentymistä, kestävää kehitystä tai parantavat energian toimitusvarmuutta ja niistä on etua useammalle kuin yhdelle EU:n jäsenvaltiolle. Näistä hankkeista päätetään jäsenmaiden ja komission kesken alueellisissa ryhmissä. Tällaisia PCI-hankkeita ovat Suomessa esimerkiksi rajat ylittävät sähkönsiirtojohdot ja maakaasunsiirtoputket sekä suuren kokoluokan nesteytetyn maakaasun tuontiterminaalit.

Käsikirja sisältää:

- Energiainfrastruktuurihankkeisiin liittyvät keskeiset tahot
- PCI-hankkeisiin liittyvät luvat ja arviointimenettelyt sekä niiden pääpiirteet
- Ympäristövaikutusten arvioiminen ja lupamenettelyt osana PCI-hankkeisiin sovellettavaa menettelyä
- Yleisön osallistuminen, mukaan luettuna tiedottaminen ja kuuleminen hankkeen eri vaiheissa
- Menettely vaikutuksiltaan rajat ylittävissä PCI-hankkeissa
- Muutoksenhaku

Käsikirjan tarkoituksena on antaa viranomaisille, infrastruktuurihankkeiden toteuttajille ja erityisesti kansalaisille tietoja infrastruktuuriasetuksen mukaisista yhteistä etua koskevista PCI-hankkeista, näihin hankkeisiin sovellettavasta lainsäädännöstä, tapauskohtaisesti vaadittavista luvista ja kansalaisten vaikutusmahdollisuuksista tällaisten hankkeiden eri vaiheissa. Käsikirja ei ole oikeudellisesti sitova, vaan sen tarkoitus on antaa tietoa niille tahoille, joiden toimintaan PCI-hankkeet ja asetuksen vaatimukset vaikuttavat.

1.1 Käsikirjan kattamat ympäristövaikutusten arvioinnit ja luvat

Infrastruktuuriasetuksen mukaiset PCI- hankkeet voivat vaihdella rajat ylittävistä sähköjohdoista maakaasuputkistoihin, nesteytetyn maakaasun vastaanottoterminaaleihin ja muihin suuriin infrastruktuurihankkeisiin, joilla on rajat ylittäviä vaikutuksia EU:n alueella. Tällaisiin merkittäviin hankkeisiin kohdistuu kansallisen lainsäädännön perusteella erilaisia ympäristön tilaan ja muihin tekijöihin liittyviä arviointi- ja lupavelvoitteita. Vaadittavat luvat ja arvioinnit riippuvat olennaisesti siitä, minkälaisesta hankkeesta on kysymys.

Energiainfrastruktuurihankkeen toteuttaminen voi edellyttää yhtä tai useampaa seuraavista ympäristövaikutusten arvioinneista ja luvista:

- Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (YVA-laki) mukainen ympäristövaikutusten arviointimenettely
- Luonnonsuojelulain mukainen Natura-arviointi
- Ympäristönsuojelulain mukainen ympäristölupa
- Vesilain mukainen lupa
- Korkeajännitejohdon rakentamiseen liittyvä hankelupa
- Rajat ylittävän maakaasun siirtoputken rakentamiseen liittyvä hankelupa
- Kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukainen lunastuslupa
- Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukainen lupa
- Maankäyttö- ja rakennuslain mukainen rakennus- tai toimenpidelupa
- Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain mukainen suostumus

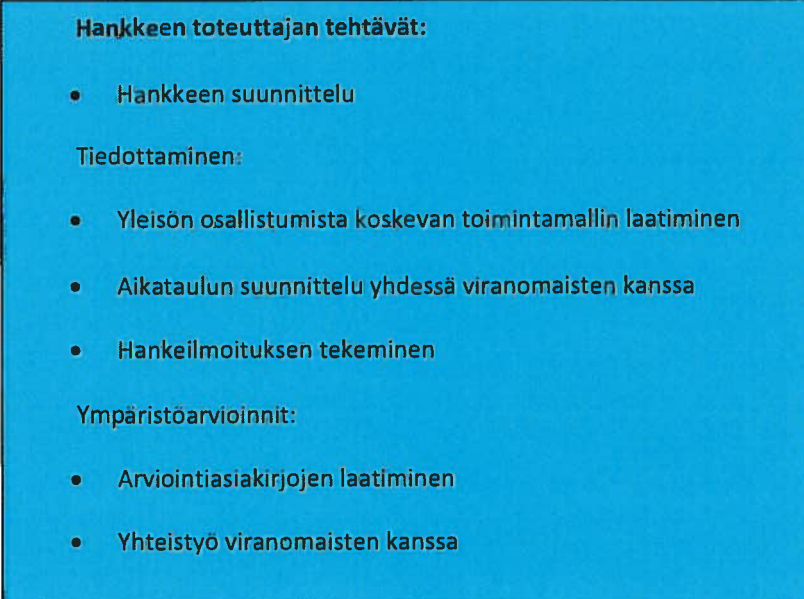
Tarvittavien lupien ja ympäristövaikutusten arvioimiseen yksityiskohtia ja toimivaltaisia viranomaisia käsitellään tarkemmin **liitteessä 1**. Lupahakemuksiin liittyviä sisältövaatimuksia käsitellään tarkemmin **liitteessä 2**.

1.2 PCI-hankkeisiin liittyvät keskeiset tahot

Kokonaisprosessin suunnittelun onnistumisen kannalta on tärkeää tunnistaa eri tahojen tehtävät ja asema siinä. PCI-hankkeiden toteuttamisen kannalta keskeisinä tahoina voidaan pitää hankkeen toteuttajaa, toimivaltaista viranomaista eli energiavirastoa ja sektorilakien mukaisia viranomaisia. Myös yleisön osallistuminen on asetuksen mukaan olennaista. Eri tahoilla on erilaiset roolit toteuttaessa merkittäviä energiainfrastruktuurihankkeita.

1.2.1 Hankkeen toteuttajan tehtävät

PCI- hankkeiden toteuttaja on useimmiten siirtoverkonhaltija tai jakeluverkonhaltija. Toteuttaja voi myös olla muu taho, kuten sijoittaja. Hankkeen toteuttajalla on keskeinen asema infrastruktuurihankkeisiin liittyvissä arviointi- ja lupamenettelyissä sekä yleisön osallistumisen järjestämisessä. Suomessa todennäköisimpiä toteuttajia ovat sähkön kantaverkonhaltija (Fingrid), maakaasuverkonhaltija (Gasum) tai muu energiainfrastruktuurin toimija tai sijoittaja.

Hankkeen toteuttajan tehtävät:

- Hankkeen suunnittelu

Tiedottaminen:

- Yleisön osallistumista koskevan toimintamallin laatiminen
- Aikataulun suunnittelu yhdessä viranomaisten kanssa
- Hankeilmoituksen tekeminen

Ympäristöarvioinnit:

- Arviointiasiakirjojen laatiminen
- Yhteistyö viranomaisten kanssa

1.2.2 Toimivaltaisen viranomaisen tehtävät

Infrastruktuuriasetuksen mukaan jäsenmaiden on nimitettävä kansallinen toimivaltainen viranomainen (8(1) artikla). Toimivaltainen viranomainen on vastuussa PCI- hankkeiden koordinoinnista ja prosessin sujuvoittamisesta ja helpottamisesta. Suomessa toimivaltaisena viranomaisena toimii Energiavirasto. Sen tehtävänä on sujuvoittaa muiden viranomaisten toimivaltaan kuuluvien arviointi- ja lupamenettelyiden kulkua koordinoimalla prosessien kokonaisuutta. Energiavirasto muun muassa ottaa vastaan ja hyväksyy hankeilmoituksen sekä muodollisesti hyväksyy jätetyt hakemusasiakirjat varsinaisten lupaviranomaisten myötävaikutuksella asetuksessa säädetyssä ajassa.

Hanke tulee vireille Energiavirastossa, kun hankkeen toteuttaja ilmoittaa hankkeesta kirjallisesti energiainfrastruktuuri-asetuksen vaatimusten mukaisesti. Lupahakemukset varsinaisissa lupaviranomaisissa tulisivat vireille silloin, kun hankkeen toteuttaja toimittaa viranomaisille hakemusasiakirjat. Lupaprosessin kulkua kuvataan myöhemmin käsikirjassa.

Energiaviraston tehtävät:

- Hankekokonaisuuden koordinointi
- Aloituskokousten koolle kutsuminen
- Yleisön osallistumista koskevan toimintamallin hyväksyminen
- Aikataulun suunnitteleminen yhdessä hankkeen toteuttajan ja muiden viranomaisten kanssa
- Hankkeen hyväksyminen PCI-prosessiin
- Hankkeen hyväksyminen lakisääteiseen lupamenettelyyn
- Yhteistyö hankkeen toteuttajan ja muiden viranomaisten kanssa

Energiaviraston yhteystiedot:

Käyntiosoite: Lintulahdenkuja 4, 4 kerros, 00530 Helsinki

Postiosoite: Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Vaihe: 029 5050 000

Faksi: (09) 6221 911

Sähköposti: kirjaamo@energiavirasto.fi

1.2.3 Sektorilakien mukaisten viranomaisten tehtävät

Aikaisemmin kappaleessa 1.1 mainitut lupa- ja arviointimenettelyt suoritetaan PCI-prosessin puitteissa hankkeiden viivytyksettömään toteutumiseen tähdäten. Energiaviraston tehtävänä on helpottaa ja edesauttaa yhteistä etua koskevien hankkeiden viivytyksetöntä toteuttamista koordinoimalla ja nopeuttamalla lupaprosesseja. Viraston ohjaavasta ja koordinoivasta roolista huolimatta yksittäisillä ympäristövaikutusten arvioinneista vastaavilla viranomaisilla ja lupaviranomaisilla säilyy arviointi- ja lupa-asioiden ratkaisussa itsenäinen päätösvalta sektorilakien mukaisesti.

Energiaviraston mukanaolo lupaprosesseissa ei rajoita eri viranomaisten hallintolain mukaista neuvontavelvollisuutta ja hankkeen toteuttaja voi jatkossakin kääntyä suoraan yksittäisistä prosesseista vastuussa olevan viranomaisen puoleen. Prosessin sujuvan etenemisen varmistamiseksi yhteistyö eri viranomaisten kesken ja hankkeen toteuttajan kanssa on tärkeää koko menettelyn ajan.

Keskeiset viranomaistahot arviointi- ja lupaprosessien kannalta ja niiden tehtävät:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) asema on keskeinen hankkeen aloitusvaiheessa. Sen toimintaa toimintaan kuuluu muun muassa:

- YVA-lain mukaisen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteysviranomaisena toimiminen.
- Lausunnon antaminen luonnonsuojelulain mukaisesta Natura-arvioinnista
- Aluehallintoviraston myöntämän ympäristöluvan ja vesiluvan noudattamisen valvonta.
- Maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset valvontatehtävät ja osa poikkeamispäätöksistä.
- Vesienhoidon suunnittelu

Toinen hankkeen kannalta keskeinen viranomainen on aluehallintovirasto, jonka tehtäviin kuuluvat muun muassa:

- Ympäristönsuojelulain mukainen perustila-arviointi ja ympäristöluva. Tämä tehtävä voi tietyissä tilanteissa kuulua myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.
- Vesilain mukaisen vesitaloushankkeen luvasta päättäminen sekä muut vesilain mukaiset tehtävät.

Myös kunnalliset viranomaiset ovat keskeisiä hankkeiden kannalta. Keskeiset kunnalliset viranomaiset ovat muun muassa:

- Kunnan rakennusvalvontaviranomainen maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen rakennus- tai toimenpideluvan osalta.
- Kunnan kaavoitustoimi yleis- ja asemakaavojen laadinnan osalta.
- Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tiettyjen ympäristölupien osalta.

Näiden lisäksi keskeisiä viranomaistahoja voivat olla esimerkiksi:

- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain mukaisen luvan osalta.
- Työ- ja elinkeinoministeriö Suomen talousvyöhykelain mukaisen suostumuksen osalta.
- Työ- ja elinkeinoministeriö EU:n alueen rajan ylittävän maakaasun siirtoputken rakentamiseen liittyvän hankeluvan osalta.
- Energiavirasto tai EU:n alueen rajat ylittävissä projekteissa työ- ja elinkeinoministeriö sähköjohdon rakentamiseen liittyvän hankeluvan osalta.
- Maanmittauslaitos tai työ- ja elinkeinoministeriö kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaisen lunastusluvan osalta.

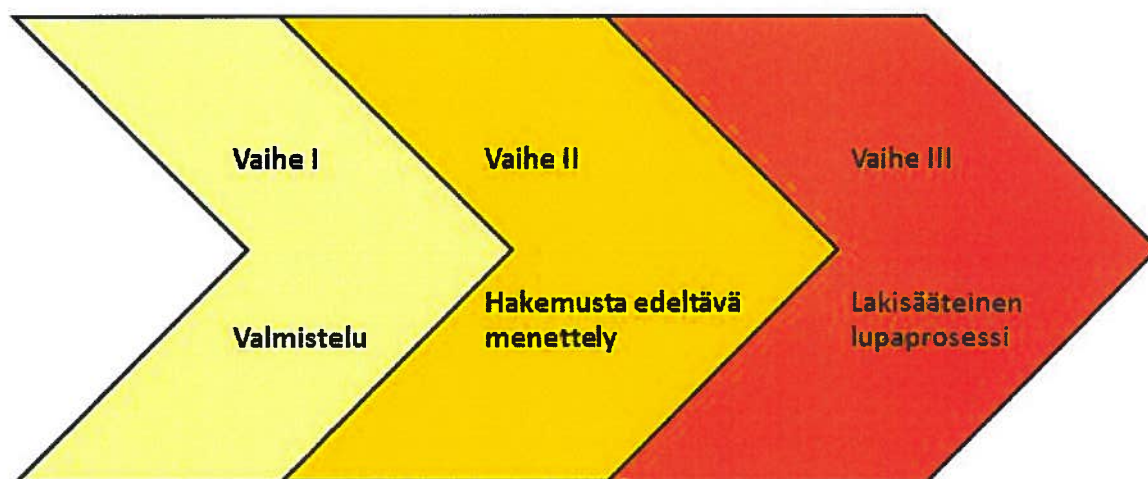
Näiden lupien yksityiskohtia ja toimivaltaisia viranomaisia käsitellään tarkemmin liitteessä 1. Lupahakemuksiin liittyviä sisältövaatimuksia käsitellään tarkemmin liitteessä 2.

2. PCI-HANKKEIDEN ARVIOINTI- JA LUPAMENETTELYIHIN SOVELLETTAVAN MENETTELYN VAIHEET PÄÄPIIRTEITTÄIN

PCI-prosessi on menettely, jonka puitteissa kansalliseen lakiin perustuvat ympäristöarviointi- ja lupamenettelyt suoritetaan. PCI-prosessissa päätetään tarvittavista luvista ja suoritetaan ympäristöarviointeja, mutta kansalliset sektorilakien mukaiset viranomaiset ovat vastuussa lain mukaan niille kuuluvasta päätöksenteosta. Energiaviraston tehtävä on koordinoida PCI-hankekokonaisuutta.

PCI-hankkeisiin sovellettava lupaprosessin voidaan katsoa koostuvan kolmesta osasta, jotka ovat valmisteluvaihe, hakemusta edeltävä menettely ja lakisääteinen lupamenettely. Asetuksen 10 artiklan 1 kohdan mukaiset PCI-hankkeen viranomaismenettelyjen kokonaiskestolle asetetut määräajat alkavat kulua vasta valmisteluvaiheen jälkeen.

PCI-prosessi

Vaihe I: Valmisteluvaihe

Hankkeen suunnittelu käynnistyy usein kauan ennen varsinaisen viranomaisprosessin alkamista. Hankkeen toteuttaja arvioi ja suunnittelee hankkeen toteuttamista vaihtoehtoineen, löytääkseen sopivimman vaihtoehdon, jossa huomioidaan esimerkiksi kaavoitus ja ympäristövaikutukset. Myös YVA-menettelyn arviointiohjelmavaihe on syytä olla läpikäytyä hankkeen valmisteluvaiheessa.

Kun hankkeen suunnittelu käynnistyy, hankkeen toteuttajan tulisi olla välittömästi yhteydessä Energiavirastoon. Energiavirasto kutsuu arvionsa mukaan muut hankkeen käsittelyyn osallistuvat viranomaiset ensimmäiseen aloituskokoukseen. Tässä vaiheessa myös hankkeen toteuttajaa tulee kuulla.

Ensimmäisessä aloituskokouksessa käydään läpi tarpeellisessa määrin hankkeen toteuttajan ennalta toimittaman aineiston, kuten YVA-arviointiohjelmaluonnoksen, pohjalta:

- hanke, sen tarkoitus, suunnitteluvaihe, sijainti, vaihtoehdot ja hankkeen liittyminen muihin hankkeisiin
- hankkeen ja sen vaihtoehtojen suhde kaavoitukseen sekä hankkeen kannalta olennaisiin luonnonvarojen käyttöä ja ympäristönsuojelua koskeviin suunnitelmiin ja ohjelmiin
- hankkeen toteuttamisen edellyttämät suunnitelmat, ympäristövaikutusten arviointimenettely, luvat ja niihin rinnastettavat päätökset
- hankkeen ja sen vaikutusalueen ympäristötiedot
- tiedot ympäristövaikutuksia koskevista laadituista selvityksistä

Näiden lisäksi kokouksessa:

- Keskustellaan arviointimenettelyjen yhteensovittamisesta ja arvioinnin ja luvituksen ajoituksesta
- Valmistellaan alustava suunnitelma lupamenettelyjen ajoittamisesta ja vaiheistamisesta, mukaan lukien ympäristövaikutukset
- Suunnitellaan alustavasti hankkeen tiedottamisen, osallistumisen ja kuulemisen järjestäminen
- Sovitaan viranomaisten välisestä yhteistyöstä ja jatkotoimista.

Valmisteluvaiheessa hankkeen toteuttajan on laadittava kohtuullisen yksityiskohtainen kuvaus hankkeesta. Hanke tyypillisesti tarkentuu ja yksilöityy vasta valmistelun jälkeen prosessin edetessä seuraaviin vaiheisiin, joten varsinaisten sektorilakien mukaisten lupahakemusluonnosten ei tarvitse olla vielä valmiita, jotta hanke voisi edetä seuraavaan vaiheeseen.

Vaihe II: Hakemusta edeltävä menettely

Lakisääteistä lupamenettelyä edeltää vaihe, joka kattaa ajanjakson hakemusasiakirjojen toimittamisesta siihen, kun Energiavirasto hyväksyy jätetyt hakemusasiakirjat, toteutetaan kahden vuoden ohjeellisen ajanjakson kuluessa. Tätä ajanjaksoa voidaan tarvittaessa pidentää enintään yhdeksällä kuukaudella.

PCI-prosessin toinen vaihe käynnistyy siten, että hankkeen toteuttaja ilmoittaa hankkeesta kirjallisesti Energiavirastolle. Ilmoitukseen, joka tulee laatia suomen tai ruotsin kielellä, on liitettävä kohtuullisen yksityiskohtainen kuvaus hankkeesta. Energiaviraston on viimeistään kolmen kuukauden kuluttua ilmoituksen vastaanottamisesta todettava ilmoitus vastaanotetuksi myös muiden asianomaisten viranomaisten puolesta tai hylättävä se kirjallisesti, mikäli se ei katso hankkeen olevan riittävän valmis lupamenettelyä edeltävään vaiheeseen.

Energiaviraston antaman vastaanottoilmoituksen allekirjoituspäivästä alkaa menettelyn toinen vaihe ja asetuksen mukaiset määräajat alkavat kulua. Jos hanke koskee kahta tai useampaa jäsenvaltiota, lupaprosessin alkamispäivä on päivä, jona viimeinen toimivaltainen viranomainen hyväksyy ilmoituksen.

Tämä vaihe sisältää hankkeen toteuttajien laatimien hankkeen ympäristövaikutuksiin liittyvien selvitysten valmistelun, mukaan luettuna YVA-menettelyn jatkamisen ja Natura-arvioinnin sekä toteuttaa niissä vaaditut arvoinnit ja kuulemiset.

Tässä vaiheessa hankkeen toteuttaja myös valmistelee lupahakemuksia, hankkii niihin tarvittavat tiedot sekä laatii lupaharkintaa varten tarvittavat yksityiskohtaiset selvitykset, suunnitelmat ja arvoinnit. Energiaviraston on yksilöitävä tiiviissä yhteistyössä muiden hankkeen käsittelyyn liittyvien viranomaisten kanssa ja tarvittaessa hankkeen toteuttajan ehdotuksen perusteella niiden tietojen kattavuus ja yksityiskohtaisuus, jotka hankkeen toteuttajan on toimitettava osana hakemusasiakirjoja.

Energiavirasto laatii tässä vaiheessa ja yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa kyseistä PCI-hanketta koskevan yksityiskohtaisen tarkastuslistan, josta käy ilmi hakemuksessa vaadittavat tiedot. Kukin lupaviranomainen tarkentaa tarvittaessa tapauskohtaisesti tarkemmin, mitä tietoja hakemukseen tarvitaan.

Energiaviraston tehtävään kuuluu myös lupaprosessin yksityiskohtaisen aikataulun määrittäminen tiiviissä yhteistyössä hankkeen toteuttajan ja muiden asianomaisten viranomaisten kanssa. Kahden tai useamman jäsenvaltion rajan ylittävien hankkeiden osalta asianomaisten jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten on laadittava yhteinen aikataulu, jossa ne pyrkivät sovittamaan yhteen omat aikataulunsa.

Yksityiskohtaisessa aikataulussa on yksilöitävä vähintään seuraavat:

- a) hankittavat päätökset ja lausunnot;
- b) viranomaiset, sidosryhmät ja yleisö, jota asia todennäköisesti koskee;
- c) menettelyn yksittäiset vaiheet ja niiden kesto;
- d) tärkeät välitavoitteet, jotka on saavutettava kaikkien hanketta koskevien päätösten tekemiseksi, ja niiden määrääjat; ja
- e) viranomaisten suunnittelemat resurssit ja mahdollisten lisäresurssien tarve.

Menettelyn tässä vaiheessa Energiavirasto kutsuu koolle toisen aloituskokouksen. Hankkeen tarkentuessa prosessin aikana on syytä kokoontua suunnittelemaan menettelyn jatkoa.

Hankkeen toteuttajan toimittaman hakemusasiakirjojen luonnoksen pohjalta toisessa aloituskokouksessa:

- Yksilöidään eri lupamenettelyissä vaadittavat tiedot ja selvitykset.
- Sovitaan yksittäisten lupamenettelyjen ajoittamisesta ja vaiheistamisesta.
- Keskustellaan jo toteutetuista osallistumis- ja kuulemisjärjestelyistä hankkeen toteuttajan Energiavirastolle toimittaman yhteenvetokertomuksen pohjalta ja suunnitellaan eri lupiin liittyvien osallistumis- ja kuulemisveloitteiden toteuttaminen ja yhteensovittaminen.
- Sovitaan yksityiskohtaiseen tarkastuslistaan liittyvät kysymykset.
- Sovitaan viranomaisten välisestä yhteistyöstä ja jatkotoimista.

Sen jälkeen, kun Energiavirasto on vastaanottanut hakemusasiakirjojen luonnoksen, sen on tarvittaessa ja myös muiden asianomaisten viranomaisten puolesta esitettävä hankkeen toteuttajalle pyyntö, joka koskee puuttuvien tietojen toimittamista. Asiakirjojen täydentämisen tarpeellisuus määritellään hankkeen käsittelyyn liittyvissä sektorilakien mukaisissa lupaviranomaisissa, jotka ovat myös vastuussa päätöksenteosta varsinaisissa lupa-asioissa, kuten on tarkemmin säädetty eri lupalaeissa.

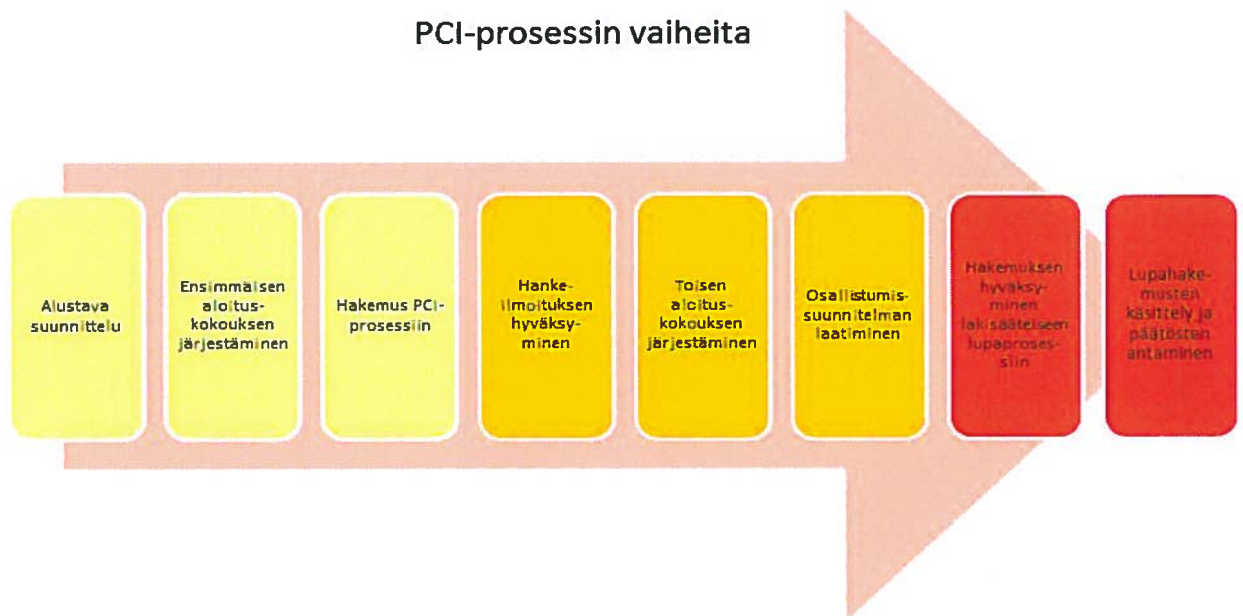
Energiaviraston on hyväksyttävä hakemus tarkastelua varten kirjallisesti kolmen kuukauden kuluessa puuttuvien tietojen toimittamisesta. Lisätietoja voidaan pyytää vain siinä tapauksessa, että se on perusteltua muuttuneiden olosuhteiden vuoksi. Tämä ei kuitenkaan estä hakemuksen yksityiskohtien tarkistamista silloin, kun se käsittelyn kuluessa osoittautuu tarpeelliseksi.

Vaihe III: Lakisääteinen lupamenettely

Lakisääteinen lupamenettely, joka kattaa ajanjakson jätettyjen hakemusasiakirjojen hyväksymispäivästä siihen, että kaikki tarvittavat lupapäätökset on tehty, saa kestää enintään vuoden ja kuusi kuukautta. Tätä käsittelyaikaa voidaan tarvittaessa pidentää enintään yhdeksällä kuukaudella.

Kukin lupaviranomainen käsittelee omaan toimivaltaansa kuuluvan hakemuksen sitä koskevien säännösten mukaisesti ja antaa siitä päätöksen. Käsittely sisältää muun muassa eri säännösten mukaiset asianosaisten ja viranomaisten kuulemiset ja päätösten valmistelun. Lupaviranomaiset suorittavat eri lupiin liittyvät arviointi- kuulemis- ja osallistumismenettelyt toisessa aloituskokouksessa sovitun mukaisesti.

Tämän vaiheen osalta energiainfrastruktuurihankkeiden käsittely ei aikataulutusta lukuun ottamatta poikkea vastaavien muiden toimintojen lupakäsittelystä. Lupamenettely päättyy, kun kaikki lupaviranomaiset ovat antaneet päätöksensä.

2.1 Ympäristövaikutusten arvioinnit ja lupamenettelyt osana PCI-hankkeisiin sovellettavaa menettelyä

Hankkeen kannalta olennaiset ympäristöarvioinnit ja lupamenettelyt vaihtelevat tapauskohtaisesti. Suuret energiainfrastruktuurihankkeet vaativat tyypillisesti useita erilaisia arviointeja ja lupia. Menettelyn sujuvuuden kannalta olisi hyvä, jos hankkeen toteuttaja olisi jo valmistelevalle vaiheelle selvittänyt YVA-menettelyyn vaikuttavien muiden selvitysten, kuten meren tai vesien hoitosuunnitelmien sisältöä tai SOVA-lain mukaisten arviointien olemassaoloa ja tulosten käytettävyyttä.

Erilaisten ympäristöselvitysten valmistelu ja laadinta tulee aloittaa varhaisessa vaiheessa. Muun muassa YVA-menettely tulee käynnistää ja arviointiohjelma tulee laatia jo menettelyn valmistelevalle vaiheelle. Samoin kaavoitusmenettely on aloitettava viimeistään tässä vaiheessa, mikäli hanketta ei ole osoitettu kaavassa.

Ennen kuin hankkeen toteuttaja aloittaa varsinaisen YVA-menettelyn, sen tulee menettelyä vastaavan viranomaisen lisäksi ottaa yhteyttä myös Energiavirastoon. PCI-hanketta koskevan yhteydenoton saatuaan, Energiavirasto kutsuu oman arvionsa mukaan toimivaltaiset viranomaiset ensimmäiseen aloituskokoukseen, jossa myös hankkeen toteuttajaa tulee kuulla. Ensimmäisessä aloituskokouksessa käsiteltävät asiat on esitetty sivulla 10.

Hanketta koskevien eri lakien mukaisten ympäristövaikutusten arviointien osalta viranomaisten ja hankkeen toteuttajan ensimmäisen yhteisen aloituskokouksen tarkoituksena on kartoittaa riittävien selvitysten laajuus tapauskohtaisesti. Viranomaiset tekevät tässä kokouksessa alustavan arvion siitä, minkä tyyppisiä selvityksiä hankkeen toteuttajalta vaaditaan. Energiavirasto koordinoi yhteensovittamisen suunnittelua. Vasta kun hanke on tarkentunut, voidaan tehdä lopulliset ratkaisut selvitysten riittävyyden osalta.

Suomen lainsäädäntö mahdollistaa erilaisten ympäristövaikutusten arviointien tietynasteisen yhteensovittamisen ja huomioimisen osana erilaisia lupamenettelyitä ja kaavoitusta, esimerkiksi vaiheistamalla arviointeja. Lähtökohtana arviointimenettelyiden yhteensovittamisessa on YVA-menettelyn keskeinen asema.

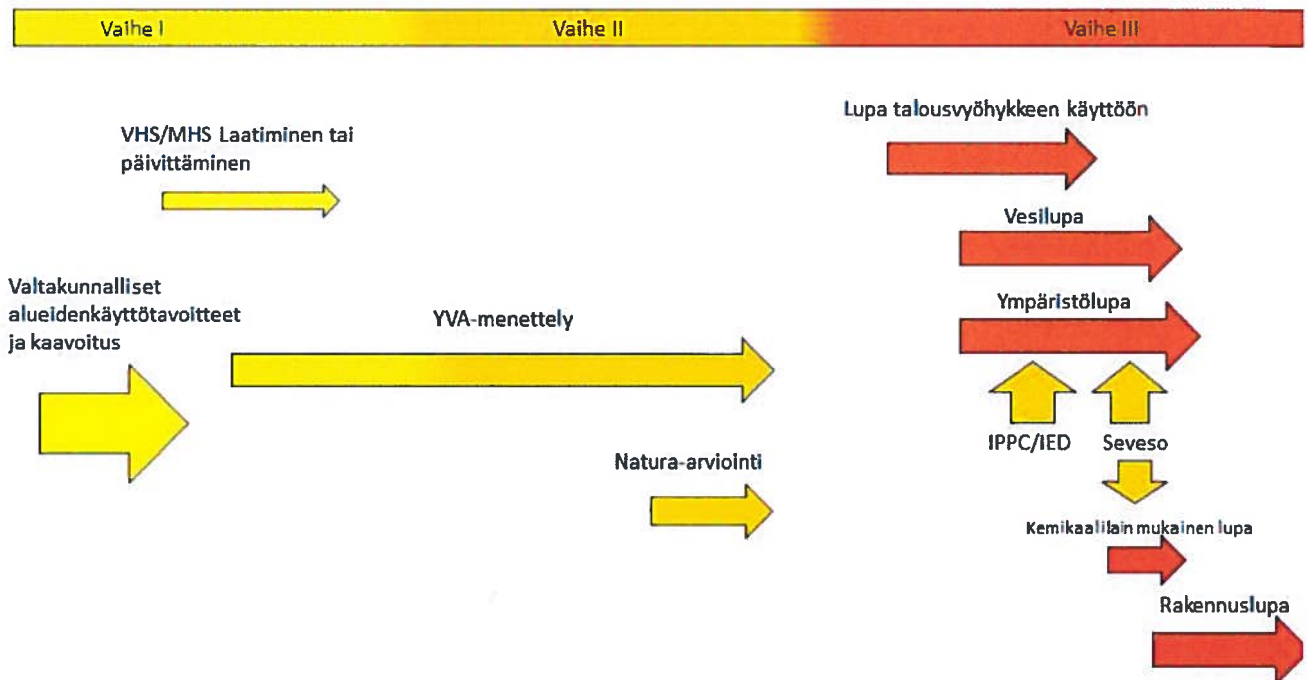
PCI-hanketta koskevassa ensimmäisessä aloituskokouksessa tehdään arvio ja alustava ratkaisu eri arviointimenettelyjen yhteensovittamisesta. YVA-menettelyyn voidaan tapauskohtaisesti yhteensovittaa tai siinä voidaan huomioida muita arviointi- ja lupamenettelyihin kuuluvia elementtejä, kuten Natura-arvio tai esimerkiksi mahdollinen myöhempi tarve ympäristönsuojelulain mukaiselle perustila-arviolle.

Vaikka eri menettelyjen täydellinen yhteensovittaminen ei olekaan mahdollista, voidaan muut tulevat arvioinnit huomioida myös jo YVA-vaiheessa. Mikäli hanke edellyttää kaavaa tai kaavamuutosta, voidaan YVA-menettely ja kaavoitus yhteensovittaa.

Mikäli hanke sijoittuu talousvyöhykkeelle, sovelletaan Suomen talousvyöhykkeestä annettua lakia. Tällöin YVA-lakia sovelletaan hankkeeseen ja toimivaltaisena YVA-lain mukaisena yhteysviranomaisena ja luonnonsuojelulaissa, ympäristönsuojelulaissa, vesilaisissa sekä jätelaisissa

tarkoitettuna valvontaviranomaisena talousvyöhykkeellä toimii se ELY-keskus, jonka toimialueella hanke talousvyöhykkeellä sijaitsee. ELY-keskusten toimialueiden välisen rajan katsotaan jatkuvan aluevesien ulkorajalta suuntaansa muuttamatta talousvyöhykkeen ulkorajaan saakka. Ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisena lupaviranomaisena talousvyöhykkeellä toimii Etelä-Suomen aluehallintovirasto.

PCI-hankekokonaisuuden vaiheet aikajanalla, esimerkki

2.2 Sidosryhmien osallistuminen

2.2.1 Tiedottaminen ja osallistuminen

Sidosryhmiä, joihin PCI-hanke vaikuttaa, on tiedotettava hankkeesta ja niitä on kuultava laajasti varhaisessa vaiheessa avoimella ja läpinäkyvällä tavalla, kun erilaiset kannat ja mielipiteet voidaan vielä ottaa huomioon varsinaisessa päätöksenteossa.

Tällaisina sidosryhminä pidetään esimerkiksi asianomaisia kansallisia, alueellisia ja paikallisia viranomaisia, maanomistajia ja hankkeen vaikutuspiirissä olevia kuntalaisia sekä suurta yleisöä ja erilaisia järjestöjä, säätiöitä tai ryhmiä, joiden oloihin tai etuihin hanke vaikuttaa. Vastuu tiedottamisesta, kuulemisesta ja huomioimisesta on hankkeen toteuttajalla. Energiaviraston ja muiden PCI-prosessiin osallistuvien viranomaisten on tarvittaessa tuettava aktiivisesti hankkeen toteuttajan tiedottamiseen ja osallistumiseen liittyviä toimia. Tämä edellyttää hyvää yhteistyötä hankkeen toteuttajan ja viranomaisten välillä. Tiettyjen kuulemismenettelyjen järjestäminen kuuluu suoraan lain nojalla viranomaisten vastuulle.

Hankkeen toteuttajan on laadittava yleisön osallistumista koskeva toimintamalli ja esitettävä se Energiavirastolle kolmen kuukauden ajanjakson kuluessa lupaprosessin alkamisajankohdasta.

Tässä toimintamallissa tulee ottaa huomioon myös kaikki ennen lupaprosessin aloittamista toteutetut yleisön osallistumisen ja julkisen kuulemisen muodot. Näihin lukeutuvat esimerkiksi YVA-menettelyyn ja kaavoitukseen liittyvät kuulemiset.

Yleisön osallistumista koskevaan toimintamalliin on sisällytettävä vähintään seuraavat tiedot:

- Asianomaiset sidosryhmät, joita kuullaan
- Suunnitellut toimenpiteet, mukaan lukien erillisten tapaamisten ehdotetut paikat ja päivämäärät
- Aikataulu
- Eri tehtäviin osoitetut henkilöstöresurssit

Energiaviraston on hyväksyttävä yleisön osallistumista koskeva toimintamalli tai pyydettävä siihen muutoksia kolmen kuukauden kuluessa sen esittämisestä. Energiaviraston on otettava huomioon kaikki ennen lupaprosessin aloittamista toteutetut yleisön osallistumisen ja julkisen kuulemisen muodot siltä osin kuin tällaisessa yleisön osallistumisessa ja julkisessa kuulemisessa on noudatettu infrastruktuuriasetuksen mukaisia vaatimuksia.

Suomessa julkisia kuulemisia voidaan toteuttaa ainakin seuraavien tapauskohtaisesti soveltuvien lakien mukaan:

- laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä
- ympäristön-suojelulaki
- vesilaki
- maankäyttö- ja rakennuslaki
- Suomen talousvyöhykkeestä annettu laki
- laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta
- laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta

Liitteessä 3 on käyty läpi yllä mainittujen lakien mukaiset kuulemisveloitteet. Mikäli kuulemisesta ei ole erityislaeissa tarkempia säännöksiä, sovelletaan kuulemisen osalta hallintolain säännöksiä.

2.2.2 Tiedottaminen ja kuuleminen hankkeen eri vaiheissa

Hankkeen toteuttaja vastaa hankkeesta tiedottamisesta. Hankkeen toteuttajan on aktiivisesti tuotettava julkisesti saataville tietoa hankkeesta ja sen vaiheista.

Asetuksen mukaan on järjestettävä vähintään yksi PCI-hankkeeseen liittyvä julkinen kuuleminen ennen lopullisten ja kattavien hakemusasiakirjojen jättämistä Energiavirastolle. PCI-hanketta koskeva julkinen kuuleminen voidaan järjestää muussa laissa kuulemisen yhteydessä. Hankkeesta vastaava ja yhteysviranomaisena voivat sopia kuulemisen ja tiedottamisen järjestämisestä myös muulla tavalla.

Julkisessa kuulemisessa sidosryhmille on tiedotettava hankkeesta sen varhaisessa vaiheessa. Julkisessa kuulemisessa voidaan esitellä alustavien arvioiden mukaan sopivin sijoituspaikka tai reitti sekä hakemusasiakirjoissa käsiteltävät asiaan liittyvät kysymykset sen mukaisesti, missä vaiheessa hankkeen suunnittelu on.

Julkisen kuulemisen yhteydessä hankevastaavan on toimivaltaisen viranomaisen myötävaikutuksella/tuella vähintään:

a) julkaistava enintään 15-sivuinen tiedote, jossa esitetään selkeä ja tiivis yleiskatsaus, joka koskee hankkeen tarkoitusta ja alustavaa aikataulua, kansallisen verkon kehittämissuunnitelmaa, tutkittuja vaihtoehtoisia reittejä, odotettuja vaikutuksia (myös luonteeltaan rajat ylittäviä), sekä mahdollisia lieventäviä toimenpiteitä. Lisäksi tiedotteeseen on sisällytettävä sekä Euroopan komission perustaman avoimuusfoorummin että tämän käsikirjan verkko-osoitteet. Tiedote on julkaistava ennen kuulemisen aloittamista.

b) tiedotettava hankkeesta kaikille sidosryhmille, joihin hanke vaikuttaa, ainakin kyseistä energiainfrastruktuurihanketta varten perustetulla verkkosivustolla ja muita asianmukaisia tiedotuskanavia käyttäen.

c) lähetettävä asianomaisille sidosryhmille, joihin hanke vaikuttaa, kirjallinen kutsu erillisiin tapaamisiin, joissa hankkeeseen liittyvistä mahdollisista huolenaiheista keskustellaan.

Hankkeen toteuttajan on laadittava yhteenvetokertomus toimista, jotka liittyvät yleisön osallistumiseen ennen hakemusasiakirjojen jättämistä. Tähän yhteenvetoon on sisällytettävä toimet, jotka on toteutettu ennen lupaprosessin aloittamista. Hankkeen toteuttajan on toimitettava kertomus yhdessä hakemusasiakirjojen kanssa Energiavirastolle. Sen tulokset on otettava asianmukaisesti huomioon toimivaltaisten viranomaisten lopullisissa päätöksissä.

2.2.3 Kuulemismenettelyiden yhdistäminen

Energiaviraston on varmistettava, että PCI-hankkeiden julkiset kuulemismenettelyt yhdistetään mahdollisuuksien mukaan. Yksi julkinen kuuleminen saadaan myös toteuttaa useammassa kuin yhdessä paikassa. Julkisessa kuulemisessa käsiteltävät kysymykset on mainittava selkeästi julkista kuulemistä koskevassa ilmoituksessa.

Energiavirastolla on, yhteistyössä hankkeesta vastaavan, muiden toimivaltaisten lupaviranomaisten ja yhteysviranomaisen kanssa, mahdollisuus yhdistää kuulemismenettelyjä parhaaksi katsomallaan tavalla lainsäädännön mahdollistamissa puitteissa.

Kaavoitusmenettely ja YVA-menettely voidaan mahdollisuuksien mukaan sovittaa yhteen sekä aineiston sisällön ja laajuuden että kuulemisen ja vuorovaikutuksen osalta. Ympäristölupaa ja vesilupaa koskevat kuulemiset voidaan myös yhdistää.

Kuulemisten ja muun vuorovaikutuksen yhteensovittamisesta sovitaan ensimmäisessä aloituskokouksessa.

2.2.4 Hankekohtainen verkkosivusto

Energiavirasto perustaa PCI-hankkeita koskevan verkkosivuston. Sivustolla on yleistä tietoa PCI-hankkeista, niitä koskevista EU- ja kansallisen tason säädöksistä sekä linkkejä hankkeen toteuttajien perustamille hankekohtaisille verkkosivustoille.

Hankekohtaisilla verkkosivustoilla on oltava mm. seuraavat tiedot:

a) tiedote, jossa esitetään selkeä ja tiivis yleiskatsaus, joka koskee hankkeen tarkoitusta ja alustavaa aikataulua, kansallisen verkon kehittämissuunnitelmaa, tutkittuja vaihtoehtoisia reittejä, odotettuja vaikutuksia, myös luonteeltaan rajat ylittäviä, sekä mahdollisia lieventäviä toimenpiteitä.

b) ei-tekninen ja säännöllisesti päivitetty, enintään 50-sivuinen tiivistelmä, josta käy ilmi hankkeen kulloinenkin tilanne ja johon merkitään selvästi muutokset aikaisempiin versioihin, kun tekstiä päivitetään;

c) hankkeen ja julkisen kuulemisen yleissuunnitelma, jossa ilmoitetaan selkeästi julkisten kuulemistilaisuuksien päivämäärät ja paikat sekä suunnitellut, kyseisten kuulemisten kannalta merkitykselliset aiheet;

d) yhteystiedot täydellisten hakemusasiakirjojen tilaamista varten;

e) yhteystiedot huomautusten ja vastalauseiden esittämiseksi julkisten kuulemisten aikana.

Linkki energiaviraston ylläpitämälle PCI-hankkeita koskevalle verkkosivustolle löytyy osoitteesta: www.energiavirasto.fi.

3. VAIKUTUSILTAAN VALTIOIDEN RAJAT YLITTÄVIEN PCI-HANKKEIDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN ARVIOINTI

PCI-hankkeet ovat tyypillisesti suuria hankkeita, joilla on myös todennäköisesti merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia. Kun hankkeiden, suunnitelmien tai ohjelmien vaikutukset ylittävät valtion rajat, järjestetään ympäristövaikutusten arviointi yhteistyönä toisen valtion kanssa.

Suomessa toteuttavilla PCI-hankkeilla voisi erityisesti olla vaikutuksia Viron ja Ruotsin alueilla. Kansainvälisten sopimusten kautta myös EU:n ulkopuoliset valtiot tulee huomioida.

3.1 Sovellettavat kansainväliset sopimukset ja kansallinen lainsäädäntö

Valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista on sovittu YK:n Euroopan talouskomission alaisessa ns. Espoon sopimuksessa (Yleissopimus valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista, SopS 67/1997). Sen mukaisesti sopimuksen osapuolella on oikeus osallistua toisen osapuolen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn, mikäli arvioitavan hankkeen haitalliset ympäristövaikutukset todennäköisesti kohdistuvat kyseiseen valtioon. Lisäksi EU:n direktiivi tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista (2011/92/EU) sisältää velvoitteita valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista.

Espoon sopimukseen liitetyn strategista ympäristöarviointia koskevan lisäpöytäkirjan (ns. SEA-pöytäkirjan) mukaan valtioiden välinen yhteistyö on tarpeen myös silloin, kun suunnitelmalla tai ohjelmalla todennäköisesti on merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia. Tämä vaatimus koskee infrastruktuuriasetuksen mukaisissa hankkeissa lähinnä kaavoitusta.

Suomen ja Viron välille on solmittu kahdenvälinen valtion rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskeva sopimus (SopS 51/2002). Sopimuksen sisältö vastaa pitkälti Espoon sopimusta, mutta sisältää muun muassa maiden väliseen kuulemiseen liittyvät (kahden kuukauden mittaiset) aikarajat. Hankeluettelo on myös laajempi ja sisältää muun muassa merenalaiset putket Itämerellä. Sopimuksen toimeenpanon ympäristövaikutusten arviointikomisio, jolla on sekä neuvoo-antava että tietojen vaihdon parantamiseen keskittyvä rooli.

Ympäristöministeriö on Espoon sopimuksen sekä Suomen ja Viron välisen YVA-sopimuksen toimivaltainen viranomais Suomessa, ja vastaa sopimuksen toimialaan kuuluvista tehtävistä. Jos hankkeella on todennäköisesti toisen valtion lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella ilmeneviä merkittäviä ympäristövaikutuksia, yhteysviranomaisen on YVA-lain mukaisesti toimitettava arviointiohjelma viipymättä ympäristöministeriölle toiselle valtiolle ilmoittamista varten.

YK:n Euroopan talouskomission alaista yleissopimusta teollisuusonnettomuuksien rajojen yli ulottuvista vaikutuksista (SopS 26/2000) sovelletaan sellaisten teollisuusonnettomuuksien, mukaan lukien luonnonkatastrofien aiheuttamien teollisuusonnettomuuksien, ennaltaehkäisyyn, torjuntavalmiuteen ja torjuntaan, joista voi seurata maan rajan ylittäviä vaikutuksia, sekä kansainväliseen yhteistyöhön, joka koskee keskinäistä avunantoa, tutkimusta ja kehitystä sekä tietojenvaihtoa ja teknologianvaihtoa teollisuusonnettomuuksien ennaltaehkäisyyn, torjuntavalmiuden ja torjunnan alalla. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto vastaa teollisuusonnettomuuksien rajojen yli ulottuvia vaikutuksia koskevan yleissopimuksen toimeenpanoon kuuluvista tehtävistä Suomessa.

Lisäksi on mahdollista, että rajat ylittäviin ympäristövaikutuksiin soveltuu myös Suomen, Norjan, Ruotsin ja Tanskan välinen Pohjoismainen ympäristönsuojelusopimus. Sopimus antaa oikeuden osallistua toisen maan lupamenettelyyn.

4. MUUTOKSENHAKU

Eri arviointimenettelyihin ja lupiin kuuluvat muutoksenhakumenettelyt eivät kuulu infrastruktuuriasetuksen mukaiseen menettelyyn. Muutoksenhakuun sovelletaan eri arviointi- ja lupamenettelyitä koskevien säädöksiin mukaisia menettelyitä.

Infrastruktuuriasetuksessa vahvistetut määräajat eivät rajoita kansalliseen oikeuteen kuuluvien muutoksenhakumenettelyiden soveltamista.

Hankkeen arviointi- ja lupamenettelyiden vaiheessa hyvin suunnitellulla ja toteutetulla viestinnällä ja tietoaosteilla edistetään sitä, että erilaiset intressit ja näkökulmat tulevat esille jo arviointi- ja lupamenettelyvaiheessa, mikä vähentää muutoksenhaun tarvetta. Tässä tulee huomioida myös hankkeentoteuttajan ja eri intressiryhmien välinen vuoropuhelu. Samoin viranomaisten tiivis yhteistyö koko prosessin ajan voi vaikuttaa siihen, että viranomaisten valitukset toisen viranomaisen päätöksistä ovat vähäisiä.

LIITE 1: Tarkistuslista

PCI- HANKKEET, KANSALLISET MENETTELYT JA VIRANOMAISET SUOMESSA

Sähkömarkkinalaki

Sähköjohdon rakentamista koskevaa hanketta varten on saatava hankelupa. Hankelupaa haettaessa sähköjohdon yksityiskohtainen reitti ei yleensä ole vielä tiedossa. Mahdollisia reittivaihtoehtoja voi tässä vaiheessa olla myös useampia. Hankeluvassa ei määrätä sähköjohdon reittiä, vaan se tapahtuu erikseen johtoreitin käyttöoikeuden hankinnan yhteydessä. Useimmissa tapauksissa suurjännitejohtojen johtoreitin käyttöoikeuden hankinta tapahtuu kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisessa lunastusmenettelyssä. Lupapäätöksestä on kuitenkin käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) mukainen arviointi on otettu huomioon.

Valtakunnan rajan ylittävän sähköjohdon osalta lupaviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö ja muiden sähköjohtojen osalta Energiavirasto. Valtakunnan rajan ylittävän sähköjohdon rakentamiseen myönnettyä hankelupaa ei voida siirtää toiselle. Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja.

Sähkömarkkinalain 17 §:ään sisältyy suurjännitteisten sähköjohtojen reitinmäärittäystä ja johtoalueen käyttöoikeuden hankintaa koskeva erityissäännös, joka edellyttää kunnan suostumuksen nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon reitille, jos oikeutta sähköjohdon sijoittamiseen ei perusteta kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain mukaisessa lunastusmenettelyssä ja sähköjohto rakennetaan muualle kuin kaavassa tätä varten varatulle alueelle. Kunta ei saa evätä suostumusta tai asettaa sen myöntämiselle ehtoja ilman alueiden käytön suunnitteluun tai ympäristönäkökohtiin liittyviä taikka muihin seikkoihin perustuvia päteviä syitä, jos epäamisestä tai ehdoista aiheutuu sähkönsiirron turvaamiselle tai hakijalle kohtuutonta haittaa.

Maakaasumarkkinalaki

Maakaasumarkkinalain (508/2000) 6 luvun 5 §:n mukaan maan rajan ylittävän maakaasun siirtoputken rakentamiseen on haettava kirjallisesti hankelupaa työ- ja elinkeinoministeriöltä. Hankelupaan voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja. Hankelupaa ei voida siirtää toiselle.

Hankelupaa haettaessa siirtoputken yksityiskohtainen reitti ei yleensä ole vielä tiedossa. Mahdollisia reittivaihtoehtoja voi tässä vaiheessa olla myös useampia. Hankeluvassa ei määrätä siirtoputken reittiä, vaan se tapahtuu erikseen johtoreitin käyttöoikeuden hankinnan yhteydessä. Useimmissa tapauksissa siirtoputken reitin käyttöoikeuden hankinta tapahtuu kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisessa lunastusmenettelyssä. Lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Vesilaki

Vesilain (587/2011) mukaisen luvan tarve määräytyy joko hankkeen vaikutusten tai hankeluettelon perusteella. Hankkeella on oltava vesilain 3 luvun 2 §:n mukaan lupa, jos siitä aiheutuu lainkohdassa tarkoitettu muutos vesistössä tai pohjavedessä ja mainitusta muutoksesta seuraa yleisen tai yksityisen edun loukkaus. Jos kyse on vesilain 3 luvun 3 §:ssä tarkoitettusta hankkeesta, lupa on oltava hankkeen vaikutuksista riippumatta. Tällaisia hankkeita ovat mm. valtaväylän sulkeminen tai supistaminen sekä väylän käyttämistä vaikeuttavan laitteen tai muun esteen asettaminen, voima- tai muun johdon tekeminen yleisen kulku- tai valtaväylän ali ja tietyn massamäärän ylittävät vesialueen ruoppaushankkeet. Energiainfrastruktuuriasetuksen piiriin kuuluvista hankkeista vesilain mukaisen luvan tarpeessa voisi olla esimerkiksi vesialueella sijaitseva voimansiirtolinja, kaasuputki ja energian tuotantoon tai siirtoon liittyvä satama- tai väylähanke.

Vesilain mukaisen lupa-asian käsittelee aluehallintovirasto.

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

YVA-lain (468/1994) ja YVA-asetuksen (713/2006) mukaisella YVA-menettelyllä tarkoitetaan menettelyä, jossa selvitetään ja arvioidaan tiettyjen hankkeiden ympäristövaikutukset ja kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa. YVA-menettely tulee aloittaa aikaisessa suunnitteluvaiheessa ja sen tulee olla päättynyt ennen päätöksen antamista varsinaisessa lupa-asiaassa. Hankkeen ympäristövaikutukset on oltava selvitettyinä ennen kuin hankkeen toteuttamiseksi ryhdytään ympäristövaikutusten kannalta olennaisiin toimiin. Menettelyyn liittyvät kuulemismenettelyt on aloitettava niin aikaisin, että eri toteuttamisvaihtoehdot ovat vielä avoinna.

YVA-menettely jakautuu kahteen vaiheeseen. Menettely tulee vireille, kun hankkeen toteuttaja toimittaa arviointiohjelman yhteysviranomaiselle. Arviointiohjelma on suunnitelma tarvittavista selvityksistä ja arvioinnin järjestämiseksi. Arviointiohjelman vähimmäissisällöstä säädetään YVA-asetuksen 9 §:ssä. Yhteysviranomaisen on tiedotettava arviointiohjelmasta ja varattava mahdollisuus lausuntojen antamiseen ja mielipiteiden esittämiseen. Yhteysviranomaisen antaa arviointiohjelmasta lausunnon,

josta on käytävä ilmi miltä osin arviointiohjelmaa on tarvittaessa tarkistettava ja kuinka YVA-lain mukaisten tarpeellisten selvitysten hankkiminen sekä niistä tiedottaminen ja kuuleminen järjestetään ja sovitetaan tarpeen mukaan yhteen hanketta koskevien muiden lakien mukaisten menettelyjen kanssa. Lausunnossa on esitettävä yhteenveto annetuista muista lausunnoista ja mielipiteistä. Yhteysviranomaisen toimittaa lausuntonsa ja muut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle ja asianomaisille viranomaisille. Arvioinnin laajuutta rajataan (scoping) ohjelmavaiheessa, mutta siinä ei sitovasti vahvisteta menettelyn sisällöllistä laajuutta. Arviointiselostus laaditaan arviointiohjelman pohjalta.

Arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen lausunnon perusteella hankkeesta vastaava laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen, joka toimitetaan yhteysviranomaiselle. Arviointiselostuksesta järjestetään yhteysviranomaisen toimesta kuuleminen, jossa eri tahoilla on mahdollisuus joko mielipiteen esittämiseen tai lausunnon antamiseen. Lain 12 §:n mukaan yhteysviranomaisen antaa vielä lausuntonsa arviointiselostuksesta, joka sisältää arviointiohjelmaa koskevan lausunnon tavoin yhteenvedon annetuista mielipiteistä ja lausunnoista sekä yhteysviranomaisen arvion selvityksestä ja sen riittävydestä.

Arviointimenettely päättyy, kun yhteysviranomaisen toimittaa lausuntonsa sekä muut lausunnot ja mielipiteet hankkeesta vastaavalle. Yhteysviranomaisen toimittaa lausuntonsa myös tiedoksi hanketta käsitteleville viranomaisille, hankkeen vaikutusalueen kunnille sekä tarvittaessa maakuntien liitoille ja muille asianomaisille viranomaisille.

Ympäristönsuojelulaki

Toimintojen ympäristöluvanvaraisuudesta säädetään ympäristönsuojelulain (527/2014) 4 luvussa, erityisesti sen 27 §:ssä, jonka mukaan ympäristön pilaantumisen vaara aiheuttavaan toimintaan on oltava lupa (ympäristölupa). Ympäristölupa tarvitaan myös toiminnan oleelliseen muuttamiseen. Ympäristönsuojeluasetuksella (713/2014) säädetään tarkemmin luvanvaraisista toiminnoista. Luvanvaraisiksi hankkeiksi katsotaan ympäristönsuojeluasetuksen mukaan muun muassa useat energiatuotantoon ja –laitoksiin, kemikaalien ja polttoaineiden valmistukseen, varastointiin tai käsittelyyn, pääosin kauppamerenkulun käyttöön tarkoitettuun satamatoimintaan, terveydelle tai ympäristölle vaarallisia kemikaaleja siirtävien tai varastoivien terminaalien toimintaan sekä hiilidioksidin varastointiin tähtäävät hankkeet. Lupahakemuksen sisällöstä on määrätty ympäristönsuojelulaissa ja -asetuksessa.

Valtion ympäristölupaviranomaisena toimii aluehallintovirasto, jonka myöntämiä lupia valvoo ensisijaisesti ELY-keskus. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen vastaa lupa- ja valvontatehtävistä kunnalle kuuluvissa asioissa. Aluehallintovirasto ratkaisee hakemukset muun muassa kun kyse on toiminnasta, jolla saattaa olla merkittäviä tai laajemmalle leviäviä ympäristövaikutuksia tai asian käsittely edellyttää erityistä teknistä osaamista.

Sikäli kun energiainfrastruktuuriasetuksen mukaiset PCI-hankeet edellyttävät ympäristölupaa, lupaviranomainen on pääsääntöisesti aluehallintovirasto.

Mikäli hanke edellyttää sekä ympäristölupaa että vesilain mukaista lupaa, luvat käsitellään eräitä poikkeuksia lukuun ottamatta yhteiskäsittelyssä aluehallintovirastossa.

Maankäyttö- ja rakennuslaki

Rakentaminen

Kaavoitusta ja rakentamista säätelee maankäyttö- ja rakennuslaki (MRL, 132/1999). Lisäksi tarkempia säännöksiä rakentamisesta annetaan asetuksella ja kunnallisella rakennusjärjestyksellä (MRL 14 §). Tarkemmin rakentamista ohjaa alueella mahdollisesti voimassaoleva kaava. Rakentamista ohjaava kaava voi olla oikeusvaikutteinen yleiskaava tai asemakaava. Myös voimassaoleva maakuntakaava voi ohjata rakentamista.

Maankäyttö- ja rakennuslain 125 §:n mukaan rakennuksen rakentamiseen on oltava rakennuslupa. Rakennusluvan sijasta rakentamiseen voidaan hakea lain 126 §:n mukainen toimenpidelupa sellaisten rakennelmien ja laitosten, kuten maston, säiliön ja piipun pystyttämiseen, joiden osalta lupa-asian ratkaiseminen ei kaikilta osin edellytä rakentamisessa muutoin tarvittavaa ohjausta.

Rakennusluvan ja toimenpideluvan ratkaisee kunnan rakennusvalvontaviranomainen (MRL 130 §).

Ennen rakennusluvan hakemista saatetaan edellyttää myös suunnittelutarveratkaisua (MRL 137 §) tai poikkeamispäätöstä (MRL 171 §). MRL 171 §:n nojalla kunta voi erityisestä syystä ja tietyin edellytyksin myöntää poikkeuksen tässä laissa säädetyistä tai sen nojalla annetuista rakentamista tai muuta toimenpidettä koskevista säännöksistä, määräyksistä, kielloista ja muista rajoituksista

Lupaa rakentamiseen ei saa myöntää siten, että vaikeutetaan yleis- tai asemakaavan toteutumista (MRL 43 §, 58 §). Lupa on kuitenkin myönnettävä, jos yleiskaavasta johtuvasta luvan epäämisestä aiheutuisi hakijalle huomattavaa haittaa eikä kunta tai, milloin alue on katsottava varatuksi muun julkisyhteisön tarkoituksiin, tämä lunasta aluetta tai suorita haitasta kohtuullista korvausta (MRL 43 §).

Jos rakennuslupaa haetaan luonnonsuojelulain mukaiselle valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävälle luonnonsuojelun kannalta merkittävälle alueelle tai alueelle, joka maakuntakaavassa on varattu virkistys- tai suojelualueeksi, hakemuksesta on pyydettävä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto (MRL 133.3 §). Jos rakentamisen tarkoittamaan toimintaan tarvitaan ympäristönsuojelulaissa säädetty lupa, rakennuslupa-asian ratkaisemista voidaan tietyin edellytyksin lykätä, kunnes ympäristölupa-asia on ratkaistu (MRL 134.5 §).

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen rakennus- tai toimenpideluvan myöntävänä viranomaisena toimii kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

Kaavoitus

Valtioneuvosto on hyväksynyt valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (MRL 3 luku), joiden mukaan alueidenkäytön suunnittelussa on otettava huomioon valtakunnallisen energiahuollon kannalta merkittävät voimajohtojen linjaukset siten, että niiden toteuttamismahdollisuudet säilyvät. Suunnittelussa on huomioitava sekä uudet linjaukset että vanhojen verkostojen parantamisten ja laajentamisten tarpeet. Voimajohtolinjauksissa on ensisijaisesti hyödynnettävä olemassa olevia johtokäytäviä (MRL 22 §).

Energiainfrastruktuurihankkeiden toteuttamiseen voi alueesta riippuen vaikuttaa maakuntakaava, yleiskaava tai asemakaava. Maakuntakaavalla on oikeusvaikutuksia vain, jos alueella ei ole voimassaolevaa yleis- tai asemakaavaa (MRL 32.3 §).

Maakuntakaavan laatimisesta ja muusta maakunnan suunnittelusta huolehtii maakunnan liitto (MRL 26 §). Maakuntakaavassa voidaan antaa oikeudellisesti sitovia maakuntakaavamääräyksiä tai ympäristöä koskevia suojelumääräyksiä, jotka rajoittavat rakennushankkeiden toteuttamista (MRL 30 §).

Yleiskaavan hyväksyy kunnanvaltuusto (MRL 37 §). Yleiskaavaa laadittaessa kunta voi asettaa alueelle enintään viisi vuotta kestävästä rakennuskiellon tai toimenpiderajoituksen (MRL 38 §). Määräaikainen rakentamisrajoitus voidaan myös sisällyttää voimassaolevaan yleiskaavaan (MRL 43.3 §). Määräys ei voi koskea esimerkiksi virkistys- tai suojelutarkoituksiin varattuja alueita.

Yksityiskohtaisimmalla kaavatasolla suurten energiaiinfrastruktuurihankkeiden toteuttamiseen vaikuttaa asemakaava, joka sääntelee yksityiskohtaisesti rakentamista sekä maan päällä että sen alla (MRL 55 § ja 56 §). Asemakaavan ja sen muutoksen hyväksyy kunnanvaltuusto (MRL 52 §). Jos asemakaava tai kaavan muutos on pääasiassa yksityisen edun vaatima ja laadittu maanomistajan tai -haltijan aloitteesta, kunnalla on oikeus periä tältä kaavan laatimisesta ja käsittelystä aiheutuneet kustannukset (MRL 59 §).

Kaavoitusmenettelystä ja siihen liittyvästä vuorovaikutuksesta säädetään sekä uuden kaavan laatimisen että vanhan kaavan muuttamisen osalta maankäyttö- ja rakennuslain 8 luvussa.

Kunnan kaavoitustoimi vastaa yleis- ja asemakaavojen laadinnasta.

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettu laki

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 23 §:n mukaan vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa vain Turvallisuus- ja kemikaaliviraston luvalla. Lupahakemuksessa on esitettävä tiedot ja selvitykset suunnitellusta toiminnasta ja turvallisuusjärjestelyistä. Lupamenettelystä säädetään tarkemmin maakaasun käsittelyn turvallisuudesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (551/2009). Maakaasun varastoinnille vaaditaan rakentamislupa, jos varastoitavan maakaasun määrä on vähintään 5 tonnia. Lupaa on haettava ennen yksityiskohtaisten toteutusratkaisujen tekemistä hyvissä ajoin ennen varaston rakennustöiden aloittamista.

Lain 25 §:n mukaan edellytyksenä 23 §:ssä tarkoitetun luvan myöntämiselle on, että toiminnanharjoittaja on osoittanut toiminnan täyttävän lain 2 luvun mukaiset turvallisuusvaatimukset. Lupa voidaan liittää näiden vaatimusten täyttämiseksi tarpeellisia ehtoja.

Luvasta on käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukainen arviointi on otettu huomioon.

Lain 37 §:n mukaan siirrettäessä vaarallista kemikaalia putkistossa tuotantolaitoksen ulkopuolella putkistoon sovelletaan 2 luvun turvallisuusvaatimuksia. Siirtoon tarkoitetun putkiston rakentamiseen vaaditaan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston rakentamislupa. Rakentamislupa tarvitaan esimerkiksi maakaasun siirtoputken rakentamiseen. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että 2 luvussa säädetty turvallisuusvaatimukset täyttyvät. Muutoin lupamenettelystä ja luvan myöntämisestä on voimassa, mitä lain 23 ja 25 §:ssä säädetään.

Kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettu laki

Kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 3 §:n mukaan lunastamalla voidaan hankkia kiinteää omaisuutta taikka pysyvä tai määräaikainen erityinen oikeus, rajoittaa pysyvästi tai määräajaksi oikeutta käyttää tai vallita kiinteää omaisuutta taikka erityistä oikeutta sekä lakkauttaa erityinen oikeus.

Lain 4 §:n mukaan lunastaa saadaan, kun yleinen tarve sitä vaatii. Lunastusta ei kuitenkaan saa panna toimeen, jos lunastuksen tarkoitus voidaan yhtä sopivasti saavuttaa jollain muulla tavalla taikka jos lunastuksesta yksityiselle edulle koituva haitta on suurempi kuin siitä yleiselle edulle saatava hyöty.

Lunastuslupan antaa hakemuksesta valtioneuvosto yleisistunnossaan. Päätökset valmistelee työ- ja elinkeinoministeriö. Jos lunastuslupaa haetaan rautatien, voimansiirtolinjan, maakaasulinjan muun näihin verrattavan yrityksen rakentamista varten, eikä luvan antamista vastusteta tai kysymys on yleisen ja yksityisen edun kannalta vähemmän tärkeästä lunastuksesta, luvan voi antaa myös Maanmittauslaitos.

Lunastuslupaa haettaessa on esitettävä selvitys, jonka nojalla voidaan arvostella lunastuksen tarpeellisuus tai todeta lunastusoikeuden olemassaolo. Hakemukseen on liitettävä asianmukaiset kartat ja piirustukset, selvitys asianomaisista omistajista ja haltijoista sekä heidän osoitteistaan ja tarvittaessa tiedot alueen kaavoitustilanteesta.

Lain 8 §:n mukaan lunastettavan kiinteän omaisuuden omistajalle ja käyttöoikeuden haltijalle on, jollei hakija näytä heidän kirjallisesti suostuneen lunastukseen, ennen lunastuslupan antamista varattava tilaisuus antaa määräajassa lausuntonsa asiasta. Määräaikaa ei saa asettaa 30 päivää lyhyemmäksi eikä 60 päivää pitemmäksi hakemuksen tiedoksiannosta lukien. Lain 9 §:n mukaan jos lunastus tapahtuu voimansiirtolinjan, maakaasuverkoston tai muun näihin verrattavan yrityksen rakentamista varten, voidaan kiinteän omaisuuden omistajien ja käyttöoikeuden haltijoiden kuuleminen järjestää siten, että hakija varaa niille omistajille ja haltijoille, joiden etua ja oikeutta asia koskee, mahdollisuuden lausua mielipiteensä hankkeesta kussakin kunnassa järjestettävässä kokouksessa.

Sähkömarkkinalain ja maakaasumarkkinalain mukaisissa hankeluissa ei määrätä johdon tai putken reittiä. Johdon tai putken tarvitsema alue hankitaan useimmissa tapauksissa lunastuslupamenettelyssä. Myös vapaaehtoinen sopiminen maanomistajien kanssa on mahdollista, mutta sitä ei käytetä usein, koska johto- tai putkireiteillä on lähes aina hyvin suuri määrä maanomistajia.

Luonnonsuojelulaki

Luonnonsuojelulain 66 §:n mukaan (Natura 2000 -aluetta koskevan luvan myöntäminen sekä suunnitelman hyväksyminen ja vahvistaminen) viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon. Sen estämättä mitä 1 momentissa säädetään, saadaan lupa kuitenkin myöntää taikka suunnitelma hyväksyä tai vahvistaa, jos valtioneuvosto yleisistunnossa päättää, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole. Luonnonsuojelulain 65 ja 66 §:t ovat soveltamisalaltaan yleisiä ja koskevat kaikkia suunnitelmia ja hankkeita, ja ne on sen vuoksi otettava huomioon kaikissa viranomaisten lupapäätöksissä tai suunnitelmien hyväksymistä tai vahvistamista koskevissa päätöksissä. Tämän vuoksi on tärkeää, että PCI-hankkeiden

mahdollisimman varhaisessa vaiheessa käynnistetään Natura 2000 –alueisiin mahdollisesti kohdistuvien vaikutusten arviointi. Viranomaiset voivat hyväksyä suunnitelmia tai myöntää lupia vasta varmistuttuaan asianmukaiseen arviointiin perustuen, ettei hanke tai suunnitelma vaikuta merkittävän kielteisesti Natura 2000 –alueen suojelutavoitteisiin.

Asianmukainen arviointi, joka on Suomessa hankkeesta vastaavan tehtävä, edellyttää hankkeen vaikutusten selvittämistä nimenomaan suojelun perusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin. Arvioinnissa on otettava huomioon myös yhteisvaikutukset kyseiseen alueeseen kohdistuvien muiden hankkeiden kanssa. Natura 2000 –alueella on lähes poikkeuksetta tarpeen tehdä arviointi, sillä se tarvitaan aina, ellei vaikutuksia ole objektiivisiin seikkoihin perustuen pidettävä pois suljettuina. Suunnittelun edetessä yleisestä tasosta yksityiskohtaisempaan voi olla myös tarpeen tarkentaa ja täydentää arviointeja. ELY-keskukselta ja luonnonsuojelualueen haltijoilta on pyydettävä lausunnot laaditusta arvioinnista.

Mikäli arviointimenettelyn perusteella ei voida varmistua hankkeen haitattomuudesta, sen hyväksyminen tai luvan myöntäminen voi kuitenkin olla mahdollista, mikäli valtioneuvoston yleisistunto niin päättää erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä. PCI-hankkeita pidetään infrastruktuuriasetuksesta johtuen lähtökohtaisesti tällaisena syynä. Tämän poikkeuksen edellytyksenä on kuitenkin lisäksi, että hankkeelle ei ole olemassa sellaista vaihtoehtoa, jolla merkittävästi heikentävät vaikutukset voitaisiin välttää tai ne olisivat vähäisemmät. Lisäksi Natura 2000 –verkostolle aiheutettava heikennys on kompensoitava hankkeen aiheuttamia luonnonarvojen menetyksiä vastaavasti.

Laki Suomen talousvyöhykkeestä

Rantavaltiolle kuuluvien talousvyöhykeoikeuksien käyttämisestä säädetään laissa Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004). Lain 6 §:n mukaan valtioneuvosto voi antaa hakemuksesta suostumuksen hyödyntää talousvyöhykkeellä olevan merenpohjan ja sen sisustan luonnonvaroja ja tehdä tällaiseen hyödyntämiseen tähtäävää tutkimusta tai suorittaa talousvyöhykkeellä muuta toimintaa, jonka tarkoituksena on vyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen.

Lain 7 §:n mukaan valtioneuvosto voi antaa hakemuksesta suostumuksen tekosaarten, 6 §:ssä tarkoitettuun toimintaan käytettävien laitteiden ja muiden rakennelmien sekä sellaisten muiden laitteiden ja rakennelmien rakentamiseen ja käyttämiseen, jotka saattavat haitata Suomelle kansainvälisen oikeuden mukaan kuuluvien oikeuksien käyttämistä talousvyöhykkeellä.

Suostumuksen saaja on päätöksessä merenkulun turvallisuuden vuoksi veloitettava poistamaan käytöstä pois jätettävä laite ja rakennelma, jos poistaminen on mahdollista.

Suostumuksen saaja on myös velvoitettava ilmoittamaan työ- ja elinkeinoministeriölle sellaisten laitteiden ja rakennelmien sijainti, syvyys ja mitat, joita ei ole poistettu kokonaan.

Suostumus voidaan antaa määräajaksi tai toistaiseksi. Päätöksessä on määrättävä ehdot, jotka ovat turvallisuuden tai tämän lain mukaan valtiolle kuuluvien oikeuksien turvaamisen kannalta välttämättömiä. Päätöksessä voidaan määrätä, että tämän lain mukaisesti rakennettujen tekosaarten, laitteiden ja rakennelmien ympärille perustetaan suojavyöhyke.

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 6 tai 7 §:n mukainen lupa-asia ratkaistaan valtioneuvoston yleisistunnossa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä.

LIITE 2: Tarkistuslista

YLEISEN EDUN MUKAISET HANKKEET JA KANSALLISET LUPAHAKEMUSTEN SISÄLTÖVAATIMUKSET

Hankkeen edellyttämiä lupia koskevien hakemusten sisältövaatimuksista on säädetty erikseen. Lisäksi kukin lupaviranomainen voi tarvittaessa antaa tarkempaa, hankekohtaista ohjeistusta lupahakemuksen laatimisesta ja sisältövaatimuksista.

Ympäristölupa – Ympäristön suojeluasetus (169/2000, muutoksineen)

9 § Lupahakemuksen tulee sisältää:

- 1) hakijan yksilöinti, yhteystiedot sekä laitoksen nimi, toimiala ja sijaintipaikka;
- 2) tiedot kiinteistöstä ja sillä sijaitsevista laitoksista ja toiminnasta sekä näiden haltijoista;
- 3) yleiskuvaus toiminnasta sekä yleisölle tarkoitettu tiivistelmä lupahakemuksessa esitetyistä tiedoista; (18.7.2002/621)
- 4) lupaharkinnan kannalta tarpeelliset tiedot toiminnan tuotannosta, prosesseista, laitteistoista, rakenteista ja niiden sijainnista;
- 5) tiedot toiminnan sijaintipaikasta ja sen ympäristöolosuhteista;
- 6) tiedot toiminnan päästöjen laadusta ja määrästä veteen, ilmaan ja maaperään sekä toiminnan aiheuttamasta melusta ja tärinästä;
- 7) tiedot syntyvistä jätteistä sekä niiden ominaisuuksista ja määrästä;
- 8) arvio toiminnan eri vaikutuksista ympäristöön;
- 9) toiminnan suunniteltu aloitusajankohta;
- 10) selvitys toiminnan sijaintipaikan rajanaapureista sekä muista mahdollisista asianosaisista, joita toiminta ja sen vaikutukset erityisesti saattavat koskea.

Lupahakemuksen tulee lisäksi sisältää, ottaen huomioon toiminnan luonne ja sen vaikutukset, lupaharkinnan kannalta tarpeelliset seuraavat seikat:

- 1) käytettävissä olevat tiedot ympäristön laadusta;
- 2) tiedot käytettävistä polttoaineista ja niiden varastoinnista, säilytyksestä ja kulutuksesta sekä käytettävästä energiasta ja veden käytöstä;
- 3) tiedot käytettävistä raaka-aineista, kemikaaleista ja muista tuotantoon käytettävistä materiaaleista sekä niiden varastoinnista, säilytyksestä ja kulutuksesta;
- 4) arvio energian ja materiaalien käytön tehokkuudesta;
- 5) arvio toimintaan liittyvistä riskeistä, onnettomuuksien estämiseksi suunnitelluista toimista sekä toimista häiriötilanteissa;
- 6) yksilöidyt tiedot toiminnan päästölähteistä ja niiden päästöistä sekä melutasosta;
- 7) arvio parhaan käyttökelpoisen tekniikan soveltamisesta suunnitellussa toiminnassa;
- 8) selvitys päästöjen vähentämistä ja puhdistamista koskevista toimista;
- 9) tiedot veden hankinnasta ja viemäroinnistä;
- 10) tiedot liikenteestä ja liikennejärjestelyistä;
- 11) selvitys suunnitelluista toimista jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi, jätteiden hyödyntämiseksi ja loppukäsittelyä jätelain 8 §:n mukaisesti, jätteiden

keräyksestä ja kuljetuksesta sekä siitä, mihin jätteet on tarkoitus toimittaa hyödynnettäviksi tai loppukäsiteltäviksi;

12) selvitys mahdollisesta ympäristöasioiden hallintajärjestelmästä;

13) tiedot toiminnan seurannasta ja tarkkailusta, ympäristöön kohdistuvien päästöjen ja niiden vaikutusten tarkkailusta sekä käytettävistä mittausmenetelmistä ja -laitteista, laskentamenetelmistä ja niiden laadunvarmistuksesta.

Vesilupa – Vesilaki (587/2011, muutoksineen)

11 luku 3§ Lupahakemuksessa on esitettävä:

1) asian ratkaisemisen kannalta riittävä selvitys hankkeen tarkoituksesta ja hankkeen vaikutuksista yleisiin etuihin, yksityisiin etuihin ja ympäristöön;

2) suunnitelma hankkeen toteuttamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä;

3) arvio hankkeen tuottamista hyödyistä ja edunmenetyksistä maa- ja vesialueen rekisteriyksiköille ja niiden omistajille sekä muille asianosaisille;

4) selvitys toiminnan vaikutusten tarkkailusta.

Jos hakemus koskee luvan myöntämistä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (468/1994) tarkoitetulle hankkeelle, hakemusiakirjoihin on liitettävä mainitun lain mukainen arviointiselostus. Siltä osin kuin selostukseen sisältyy tämän lain säännösten soveltamiseksi tarpeelliset tiedot ympäristövaikutuksista, tätä selvitystä ei ole esitettävä uudestaan. Hakemukseen on tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain 65 §:ssä tarkoitettu arviointi.

Lupahakemuksen sisältö ja hakemukseen liitettävät tiedot on määritelty tarkemmin valtioneuvoston asetuksen vesitalousasioista (1560/2011) 1 luvussa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä lupahakemuksen sisällöstä ja hakemukseen liitettävistä tiedoista.

Rakennuslupa – MRL (132/1999, muutoksineen)

131§ Rakennuslupaa haetaan kirjallisesti rakennusvalvontaviranomaiselta.

Rakennuslupahakemukseen on liitettävä:

1) selvitys siitä, että hakija hallitsee rakennuspaikkaa;

2) rakennussuunnitelmaan sisältyvät pääpiirustukset, jotka rakennussuunnittelija varmentaa nimikirjoituksellaan.

Rakennusvalvontaviranomainen voi hankkeen laatu ja laajuus huomioon ottaen tarvittaessa edellyttää, että rakennuslupahakemukseen liitetään myös:

1) ote alueen peruskartasta tai asemakaava-alueelle rakennettaessa ote asemakaavasta sekä kiinteistörekisterin ote ja tarvittaessa tonttikartta, jos ne eivät jo ole rakennusvalvontaviranomaisen käytettävissä;

2) selvitys rakennuspaikan perustamis- ja pohjaolosuhteista sekä näiden edellyttämästä perustamistavasta ja tarvittavista muista toimenpiteistä;

3) energiaselvitys;

- 4) selvitys rakennuspaikan terveellisyydestä ja korkeussuhteista;
- 5) pätevän henkilön laatima selvitys rakennuksen kunnosta;
- 6) muu rakennuslupahakemuksen ratkaisemiseksi tarvittava olennainen selvitys.

Ympäristöministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä pääpiirustusten ja selvitysten sisällöstä ja esitystavasta.

Lupa kemikaalien laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin – Valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (855/2012)

8 § ja liite II Lupahakemuksesta on käytävä ilmi:

1. Toiminnanharjoittajan nimi, kotipaikka sekä osoite.
2. Kyseessä olevan tuotantolaitoksen sijaintipaikkakunta, käyntiosoite ja postitusosoite sekä selvitys siitä, että hakija hallitsee tuotantolaitoksen aluetta.
3. Tuotantolaitoksesta vastaavan henkilön nimi ja asema.
4. Arvio tuotantolaitoksen käyttöönoton ajankohdasta.
5. Kuvaus tuotantolaitoksessa harjoitettavasta toiminnasta ja erityisesti siitä, miten kemikaalien käsittely ja varastointi on suunniteltu pääasiassa tapahtuvaksi sekä tarvittaessa kaaviopiirros.
6. Kuvaus vaarallisista aineista:
 - a) luettelo vaarallisista kemikaaleista, joita tuotantolaitoksessa on tai voi olla; luettelosta tulee käydä ilmi kemikaalien kemiallinen nimi, luokitus ja olomuoto sekä enimmäismäärä tuotantolaitoksessa;
 - b) fysikaaliset, kemialliset ja toksikologiset ominaisuudet ja selostus ihmiselle tai ympäristölle välittömästi tai viivästyneesti aiheutuvista vaaroista;
 - c) kemikaalin fysikaalinen tai kemiallinen käyttäytyminen normaaleissa käyttöolosuhteissa ja ennakoitavissa olevissa onnettomuusolosuhteissa.
7. Selvitys, miten vaarallisten kemikaalien käsittelyyn ja varastointiin liittyvät vaarat ja niistä mahdollisesti aiheutuvat onnettomuudet tunnistetaan sekä miten onnettomuuksien seuraukset ja riskit arvioidaan. Selvityksestä tulee käydä ilmi tehtävät analyysit ja arvioinnit sekä menettelyt, joilla varmistetaan, että tulokset otetaan huomioon suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä.
8. Laitoksen sijaintipaikan osoittava karttapiirros, josta näkyy laitosta ympäröivä vähintään 2000 metrin levyinen vyöhyke rakennuksineen, rakennelmineen ja muine kohteineen, joissa voi olla ihmisiä. Vyöhykkeelle merkitään myös mahdolliset vedenottamot ja tärkeät tai muut vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet sekä muut luonnon tai ympäristönsuojelun kannalta erityisen tärkeät ja tai herkäät alueet tai kohteet. Karttapiirrosta tulee täydentää selostuksella, josta käy ilmi vaarassa olevien kohteiden luonne ja arvio vaarassa olevien ihmisten määrästä. Lisäksi selvitetään sellainen toiminta, kuten liikenne tai muut tuotantolaitokset, ja sijaintiin liittyvät luonnonolosuhteet, kuten tulvien mahdollisuus tai sellaiset sääolosuhteet, jotka voivat lisätä tuotantolaitoksen onnettomuusriskiä.

9. Selvitys tuotantolaitoksen tontin kaavoituksesta sekä ympäristön kaavoitustilanteesta ja erityisesti sen mahdollistamien muutosten vaikutuksista riskeihin ja onnettomuuksista aiheutuviin seurauksiin, kuten vaarassa olevien henkilöiden määrään tai ulkopuolelta tuotantolaitokseen kohdistuvaan vaaraan.

10. Arvio tuotantolaitoksen sijoituksen kannalta merkittävimpien tunnistettujen onnettomuuksien sekä niiden ihmiseen, ympäristöön tai omaisuuteen kohdistuvien vaikutusten laajuudesta ja vakavuudesta sekä kuvaus siitä, miten ne on otettu huomioon laitoksen sijoituspaikan valinnassa.

11. Ympäristövaikutusten arviointiselostus, jos on kysymys ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (468/1994) tarkoitetusta hankkeesta.

12. Selvitys siitä, miten säädöksissä esitetyt vaatimukset ja tunnistetut riskit otetaan huomioon tuotantolaitoksen teknisessä toteutuksessa. Hakemukseen liitetään yhteenveto suunnittelussa noudatettavista periaatteista ja käytännöistä, jotka koskevat:

a) kemikaalien valmistus- tai käsittelymenetelmien valintaa;

b) laitoksen alueen suunnittelua sekä laitteistojen ja toimintojen sijoittamista laitoksen alueella;

c) rakennusten ja rakenteiden valintaa ja suojaamista;

d) laitteistojen ja laitteiden valintaa;

e) turvallisuuden varmistamiseksi tai onnettomuuksien seurausten lieventämiseksi asennettavia järjestelmiä ja laitteita (ilmanvaihto, vuotojen sekä sammutus- tai jäähdytysvesien keräily ja käsittely, vuotojenvalvontajärjestelmät, turvallisuuteen liittyvä automaatio, sammutuslaitteistot ja -kalusto ja muut vastaavat järjestelmät ja laitteet).

13. Selvitys, miten toteutusvaiheessa varmistetaan, että tuotantolaitoksen suunnittelu, rakentaminen, sijoittaminen sekä laitteiden ja järjestelmien valinnat tapahtuvat esitettyjen periaatteiden mukaisesti ja että laitos on turvallisesti käyttöön otettavissa.

Maakaasun siirtoputkiston rakentamislupa – Valtioneuvoston asetus maakaasun käsittelyn turvallisuudesta (551/2009)

5 § ja liite I Siirtoputkiston rakentamista käsittävässä lupahakemuksessa on selvitettävä:

1) Hakijan nimi, toimiala ja kotipaikka;

2) Putkiston suunniteltu sijainti;

3) Arvio putkiston merkittävistä ympäristövaikutuksista ja suunnitelma niiden ehkäisemisestä;

4) Arvio putkistoon, paineenkorotusasemiin ja paineenvähennysasemiin liittyvistä onnettomuusriskeistä sekä varautuminen niihin sijoitussuunnittelussa;

5) Räjähdyksivaaran arviointi.

Lunastuslupa – Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977, muutoksineen)

7§ Lunastuslupaa haettaessa on esitettävä selvitys, jonka nojalla voidaan arvostella lunastuksen tarpeellisuus tai todeta lunastusoikeuden olemassaolo.

Hakemukseen on liitettävä asianmukaiset kartat ja piirustukset, selvitys asianomaisista omistajista ja haltijoista sekä heidän osoitteistaan ja tarvittaessa tiedot alueen kaavoitustilanteesta. Asiakirjat on annettava kaksin kappalein.

Jos hakemus koskee kiinteistöjen yhteistä aluetta tai yhteistä erityistä etuutta, asianosaisista on esitettävä vain sellainen selvitys, joka on tarpeen tiedoksiannon toimittamiseksi. [\(20.6.1996/476\)](#)

Hankelupa - Valtioneuvoston asetus Maakaasumarkkinoista (622/2000, muutoksineen)

8 § Maan rajan ylittävän maakaasun siirtoputken rakentamista varten on haettava kirjallisesti hankelupa kauppa- ja teollisuusministeriöltä. Hankelupahakemuksessa on esitettävä:

- 1) putken rakennuttajan nimi ja kotipaikka;
- 2) tiedot rakennettavan putken sijainnista;
- 3) putken tekniset tiedot;
- 4) rakentamisaikataulu;
- 5) putken kustannusarvio;
- 6) selvitys putken tarpeellisuudesta; sekä
- 7) selvitys ympäristövaikutusten arviointimenettelyn huomioon ottamisesta.

Korkeajännitejohdon rakentamislupa – Valtioneuvoston asetus sähkömarkkinoista (65/2009)

4 § Korkeajännitejohdon rakentamista koskevassa lupahakemuksessa on esitettävä:

- 1) tiedot rakennuttajasta;
- 2) tärkeimmät tekniset tiedot sekä johdon yleissuunnitelmaparttia;
- 3) kustannusarvio ja rakentamisaikataulu;
- 4) selvitys johdon tarpeellisuudesta sähkön siirron turvaamiseksi;
- 5) selvitys johdon ympäristövaikutuksista ja soveltuvuudesta alueen maankäyttöön;
- 6) lausunto verkonhaltijalta, jonka sähköverkkoon korkeajännitejohto on tarkoitus liittää;
- 7) lausunto vastuualueen jakeluverkonhaltijalta;
- 8) muut lupakäsittelyn kannalta tarpeelliset tiedot.

Maan rajan ylittävän johdon rakentamista koskevassa lupahakemuksessa on lisäksi esitettävä hakijan näkemys johdon tarkoituksenmukaisuudesta sähkömarkkinoiden kehityksen ja vastavuoroisuuden kannalta.

Suomen talousvyöhykelain mukainen suostumus – Valtioneuvoston asetus Suomen talousvyöhykkeestä (1073/2004)

2§ Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain 6 ja 7 §:ssä tarkoitettua valtioneuvoston suostumusta koskevasta hakemuksesta on käytävä ilmi:

- 1) hakijan tai, jos hakijoita on useampia, kunkin nimi tai toiminimi, kotikunta tai kotipaikka ja kansalaisuus;

- 2) selvitys toiminnan luonteesta ja tavoitteista;
- 3) selvitys käytettävistä menetelmistä ja välineistä;
- 4) tarkat maantieteelliset alueet, joilla toimintaa harjoitetaan; sekä
- 5) toiminnan aloitusaika ja kesto.

Hakemus on jätettävä vähintään kuusi kuukautta ennen toiminnan suunniteltua alkamisajankohtaa työ- ja elinkeinoministeriölle.

LIITE 3: Tarkistuslista

ASIANOSAISTEN JA YLEISÖN KUULEMINEN

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelyistä

Lain ympäristövaikutusten arviointimenettelyistä (468/1994, muutoksineen) 8a §:n mukaan yhteysviranomaisen on huolehdittava siitä, että arviointiohjelmasta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. Mielipiteet on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää vähintään 30 päivää ja enintään 60 päivää.

Lain ympäristön arviointimenettelyistä 11 §:n mukaan yhteysviranomaisen on huolehdittava myös siitä, että arviointiselostuksesta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. Mielipiteet on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää vähintään 30 päivää ja enintään 60 päivää.

Kuuleminen voidaan järjestää hanketta koskevassa muussa laissa edellytetyn tiedottamisen ja kuulemisen yhteydessä. Hankkeesta vastaava ja yhteysviranomainen voivat sopia tiedottamisen ja kuulemisen järjestämisestä myös muulla tavalla.

Ympäristönsuojelulaki

Ympäristönsuojelulain (86/2000, muutoksineen) 37 §:n mukaan lupaviranomaisen on ennen asian ratkaisemista varattava niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea (asianosainen), tilaisuus tehdä muistutuksia lupa-asian johdosta. Muille kuin asianosaisille on varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä. Ympäristönsuojelulain 38 §:n mukaan lupaviranomaisen on tiedotettava lupahakemuksesta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan ja julkaistava kuulutus ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella leviävässä sanomalehdessä, jollei asian merkitys ole vähäinen. Kuulutuksesta on annettava erikseen tieto niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee.

Vesilaki

Vesilain (587/2011, muutoksineen) 11 luvun 7 §:n mukaan lupaviranomaisen on ennen asian ratkaisemista varattava niille, joiden oikeutta, etua tai velvollisuutta asia saattaa koskea (*asianosainen*), tilaisuus tehdä muistutuksia asiasta. Muille kuin asianosaisille on ennen asian ratkaisua varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä.

Maankäyttö- ja rakennuslaki

(a) Kaavoitus

Kaavan laatimiseen tai kaavamuutoksiin liittyen maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999, muutoksineen) 8 luvun 62 §:n mukaan kaavoitusmenettely tulee järjestää ja suunnittelun lähtökohdista, tavoitteista ja mahdollisista vaihtoehdoista kaavaa valmisteltaessa tiedottaa niin, että alueen maanomistajilla ja niillä, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa, sekä viranomaisilla ja yhteisöillä, joiden toimialaa suunnittelussa käsitellään (*osallinen*), on mahdollisuus osallistua kaavan valmisteluun, arvioida kaavoituksen vaikutuksia ja lausua kirjallisesti tai suullisesti mielipiteensä asiasta.

Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 30 §:n mukaan maankäyttö- ja rakennuslain 62 §:ssä tarkoitettu tilaisuuden varaaminen osallisille mielipiteensä esittämiseen kaavaa valmisteltaessa voidaan tehdä asettamalla valmisteluaineisto nähtäville ja varaamalla tilaisuus esittää mielipide määräajassa kirjallisesti tai suullisesti taikka erityisessä kaavaa koskevassa tilaisuudessa taikka muulla sopivaksi katsottavalla tavalla. Tässä yhteydessä voivat mielipiteensä esittää myös muut kunnan jäsenet.

(b) Rakennuslupa

Rakennusluvan osalta maankäyttö- ja rakennuslain 11 luvun 65 §:n mukaan kunnan rakennusvalvontaviranomaisen on, jollei maankäyttö- ja rakennuslain 133 §:n 1 momentista muuta johdu, annettava rakennuslupahakemuksesta tieto naapureille ja varattava heille vähintään seitsemän päivää huomautuksen tekemiseen.

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta

Ennen kemikaalien laajamittaiseen teolliseen käsittelyyn ja varastointiin ja maakaasun siirtoputkiston rakentamiseen tarvittavien lupien myöntämistä Turvallisuus- ja kemikaalivirasto kuulee asianosaisia siten kuin hallintolaissa (434/2003) säädetään.

Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta

Lain kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977, muutoksineen) 8 §:n mukaan lunastettavan kiinteän omaisuuden omistajalle ja käyttöoikeuden haltijalle on, jollei hakija näytä heidän kirjallisesti suostuneen lunastukseen, ennen lunastusluvan antamista varattava tilaisuus antaa määräajassa lausuntonsa asiasta. Määräaikaa ei saa asettaa 30 päivää lyhyemmäksi eikä 60 päivää pitemmäksi hakemuksen tiedoksiannosta lukien.

Asianomaiselle kunnalle sekä, jos hankkeella on seudullista merkitystä, maakunnan liitolle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle on varattava 1 momentissa tarkoitettu tilaisuus. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle on varattava vastaava tilaisuus myös, jos hankkeella on ympäristönsuojelun kannalta huomattava merkitys.

Lain 9 §:n mukaan jos lunastus tapahtuu voimansiirtolinjan, maakaasuverkoston tai muun näihin verrattavan yrityksen rakentamista varten, voidaan kiinteän omaisuuden omistajien ja käyttöoikeuden haltijoiden kuuleminen järjestää siten, että hakija varaa niille omistajille ja haltijoille, joiden etua ja oikeutta asia koskee, mahdollisuuden lausua mielipiteensä hankkeesta kussakin kunnassa järjestettävässä kokouksessa. Jos hakemuksessa tarkoitettu yritys koskee jonkin kunnan aluetta vain vähäiseltä osin, voidaan tällaisessa kunnassa sijaitsevan kiinteän omaisuuden omistajien ja käyttöoikeuden haltijoiden kuuleminen kuitenkin järjestää samalla kertaa toisessa kunnassa järjestettävässä kokouksessa. Kokouksesta on annettava tieto kussakin kunnassa sillä tavoin kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Kuultavalle, joka haluaa liittää kirjallisen lausumansa pöytäkirjaan, on varattava siihen mahdollisuus kokouksessa, tai jos hän sitä vaatii, kokouksen jälkeen määräajassa, joka ei saa olla 14 päivää lyhyempi.

Laki Suomen talousvyöhykkeestä

Suomen talousvyöhykkeestä annetun lain (1058/2004) 6 tai 7 §:n mukainen lupa-asia ratkaistaan valtioneuvoston yleisistunnossa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että hakemuksessa on ilmoitettu riittävät tiedot hankkeen arvioimiseksi. Hakemus on jätettävä vähintään kuusi kuukautta ennen toiminnan suunniteltua alkamisajankohtaa. Työ- ja elinkeinoministeriö varaa asianosaisille mahdollisuuden tulla kuulluksi hakemuksen johdosta. Koska asianosaisista tai heidän lukumäärästään ei ole tarkkaa tietoa, on tiedoksiantotapana käytetty myös yleistiedoksiantoa.

Hallintolaki

Mikäli kuulemisesta ei ole erityislaissa säännöksiä, asiassa on noudatettava hallintolain (434/2003) säännöksiä. Hallintolain 34 § mukaan asianosaiselle on ennen asian ratkaisemista varattava tilaisuus lausua mielipiteensä asiasta sekä antaa selityksensä sellaisista vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Asian saa ratkaista asianosaista kuulematta, jos vaatimus jätetään tutkimatta tai hylätään heti perusteettomana; asia koskee palvelussuhteeseen tai vapaaehtoiseen koulutukseen ottamista; asia koskee hakijan ominaisuuksien arviointiin perustuvan edun myöntämistä; kuuleminen saattaa vaarantaa päätöksen tarkoituksen toteutumisen tai kuulemisesta aiheutuva asian käsittelyn viivästyminen aiheuttaa huomattavaa haittaa ihmisten terveydelle, yleiselle turvallisuudelle taikka ympäristölle; tai hyväksytään vaatimus, joka ei koske toista asianosaista tai kuuleminen on muusta syystä ilmeisen tarpeetonta.